

Nº 12 - TARDOR 1986

Viafona!!

PUBLICACIÓ PER A LA GENT
CULTURALMENT ACTIVA

OLIQÜE? — PROBLEMES D'IDENTITAT — TREBALL I DESIGS — INFORMACIÓ I FORMACIÓ — XI JORNADES INTERNACIONALS DEL C.I.E.M.E.N. — NORUEGA: EL FUTUR EN LES NOSTRES MANS — UNIVERSITAT INTERNACIONAL DE LA PAU — CENTRE DE CULTURA POPULAR — EDUCACIÓ I SOCIETAT — CONVERSA AMB JORDI VILA-ABADAL

promotora de cultura popular

SUMARI

EDITORIAL

3 OLIQUÈ?

CARTELLERA

4

I...

5

PROBLEMES D'IDENTITAT. Rafael Castellanos

ALTRAMENT

6 TREBALL I DESIGS. John Kenneth Galbraith

8 INFORMACIÓ I FORMACIÓ. Lluís Maria Xirinacs

REUS, PARÍS I LONDRES

11 XI JORNADES INTERNACIONALS DEL C.I.E.M.E.N.

12 NORUEGA: EL FUTUR EN LES NOSTRES MANS

SOTA LA PLOMA

15 EDUCACIÓ I SOCIETAT

18

RELLIGATS

19

AMB PÈLS I SENYALS

CADA TERRA FA SA GUERRA

21 INHIBICIÓ, DESCONFIANÇA O REPTE? Martí Olivella

22 LA U.L.P.: CRÍTQUES I SUGGERIMENTS. Quim Sicília

A LA INTEMPÈRIE

24 CONVERSA AMB JORDI VILA-ABADAL

PAPER RECICLAT

VIA FORA! N° 12, Tardor del 1986. Publicació per a la gent culturalment activa. En aquest número han col·laborat Joaquim Vivancos i Carme Castany, en el fixer de recursos tècnics, i Ronald Puppo en les traduccions.

VIA FORA! forma part de la Confederació Catalana d'Editors i Premsa Lliure. Edita ENLLAÇ, Promotora de Cultura Popular, Apartat de Correus, 85, 08291 Ripollet (el Vallès Occidental), telèfons 691 27 72 i 692 51 83. Imprés als Països Catalans per Gràfiques Salvador (Barcelona) A.L.B. 13925/1984

OLIQUE?

La samarreta amb cinc anelles de coloraines ja es passeja amb profusió arreu, amotllant-se a les musculatures olímpiques de la nostra joventut, fent-les ressaltar i augurant un èxit esclatant d'ací a sis anys. Però a nosaltres no ens arriba a la pell. Qüestió de talla. I de pors. Ens han venut que Barcelona, adolescent als seus dos mil anys, ha de créixer. Allargant els ossos? Acumulant greix? Haurem de descosir els plecs dels pantalons? Petaran els botons de la bragueta? Misteriós tot plegat. El cas és que Barcelona ha de créixer. A batzegades, com sempre. I ara torna a necessitar aliments i activitat, la clau i el duro, una bona injecció econòmica i jugar una mica.

Ja al segle passat va engolir els municipis del pla i el creixement ha continuat fins l'actual situació metropolitana (i el monstre és encara adolescent). Aquest accelerat descontrol ha accentuat el desequilibri de Catalunya, augmentant macrocefàlicament alhora que es buidava la resta del cos. No provocarà això un basculament orogràfic que anegui el Barcelonès i el Vallès i transformi el «parc metropolità» en l'illa Tibidabo? Si més no, aquest procés és àmpliament contradictori amb les teories més racionals sobre desenvolupament econòmic, equilibri demogràfic i harmonia territorial. No és greu només que Barcelona creixi a batzegades, ho és també el simple fet de créixer, ja que això impedeix equilibrar tot el territori català i el du a especialitzar-se en activitats productives concretes, amb la qual cosa augmenta la seva dependència econòmica.

Per altra banda, sembla que els Jocs, a més d'aliment de Barcelona serviran de baieta de l'atur, eixugant-lo gràcies a les obres previstes. No és somni truites pensar que l'activitat econòmica capitalista cerca sempre el màxim benefici i aconseguir aquest passa, entre d'altres aspectes, per l'ús de la mà d'obra més barata. No començaran a instaurar-se els «trens dels Jocs» talment els «trens de la verema»? Estem en condicions, la precària societat catalana o el que resta d'ella, d'assimilar un nou contingent migratori ara que comença a minvar la població? No som porucs «per esport», però la memòria encara és massa fresca i no voldríem estirar-nos els cabells quan ja no ens en quedin.

I segueixen les pors. Els Jocs han aconseguit la «desitjada» unitat política: tremolem! Tremolem davant aquesta unitat aconseguida de tant en tant, en el pas de la ruptura a la transició, en el pacte constitucional, en la redacció de l'Estatut... Sempre fites que marquen un camí no triat, senyals d'obligatorietat amb guàrdia a la cantonada. Tots els polítics estan d'acord, tots han brindat, però en cap moment solucionen els autèntics problemes de redreçament nacional, sinó que ens aboquen als braços del neoespanyolisme que ja fa temps s'està gestant. Sense anar més lluny, el mateix 17-O, la inefable (més val així) Anna Balletbó afirmava, tota cofoia ella, que els Jocs consolidaven (!) Barcelona com la segona ciutat espanyola. A més del darrer adjectiu, que més aviat ens fa fàstic, encara ens trenquem les banyes pensant quina ciutat li disputa aquest lloc, com no sigui Madrid. Però l'esperpent i la hilaritat sorgien quan Felipe VI, solemne, declarava que el '92 se celebrava el cinquè centenari de la «unidad de España». Tants anys d'universitat li han servit per a això? No recordem res d'igual. El que si recordem és que l'any 1492 fou el de l'expulsió dels àrabs i dels jueus de la Península. Celebraran aquest centenari, els espanyols, expulsant la resta de nacions que els fem nosa?

NOVA INICIATIVA DEL BERGUEDÀ

El grup de Llengua i Literatura de l'Àmbit de Recerques del Berguedà —extraordinàriament actiu d'una colla d'anys ençà— conjuntament amb les Edicions de l'Albí ens participen l'aparició de la biblioteca «Escriptors del Berguedà». El projecte, estructurat en deu volums d'aparició semestral, vol donar a conèixer no sols l'obra més representativa dels millors autors del Berguedà de tots els temps, sinó oferir, a més, una àmplia visió del panorama literari al llarg de la història.

Els dos primers volums s'intitulen *Guillem del Berguedà i altres trobadors* i *Tres poetes: Peix, Tuyet, Claret*. Si voleu informar-vos o subscriure-us a la col·lecció, adreceu-vos a EDICIONS DE L'ALBÍ, Apartat 102. 08600 Berga.

III JORNADES DE CULTURA, GRESCA I TRADICIÓ AL BARRI DEL BESÓS

Del 2 al 7 de desembre al barri del Besós celebraran les *III Jornades de cultura, gresca i tradició*. Alguns dels actes que tenen programats són aquests:

Exposició «Recull d'estris de cultura popular», lloc: universitat popular, c. Prim, 41. Oberta del 2 al 8.

Concurs de jocs populars. Dia 6 a les 12 h. al c. Alfons V el Magnànim (davant del cinema Pere IV).

Correfoc, el mateix dia 6 a 2/4 de 8.

Ball, amb orquestrina a l'Escola del Sagrat Cor, c. Lluís Borriana, s/n, a les 9 del vespre, també del dissabte 6.

El dia 7 a 2/4 d'1 del migdia hi haurà una cercavila amb gegants que acabarà amb un ball de gegants a la plaça de l'Església Sant Pauli.

Paral·lelament a aquests actes hi haurà un taller obert de cap-grossos.

Quedeu convidats a participar a les Jornades! Si voleu més informació podeu telefonar a la Mercè, 308 40 22.

GRALLA!

Volem remarcar l'aparició d'un llibret confegit per Gabriel Ferré que, sota el contundent títol de *Gralla!*, aclareix i ordena tot allò que respecta als instruments de música tradicional a la comarca del Baix Camp. El llibre, regit per una estructura lògica, desplega una sèrie de capítols que —d'allò més general al més concret— tracten de l'organologia, l'etnomusicologia, la música tradicional catalana, els instruments tradicionals al Baix Camp— dels quals en fa acuradíssim inventari—, l'actualitat de la música tradicional a la comarca, i acaba amb un parell d'apèndixs d'interès: la transcripció musical d'algunes tonades tradicionals i una acurada notícia bibliogràfica i discogràfica molt actualitzada. En fi, que paga la pena de llegir-lo amb deteniment. La publicació enceta la col·lecció «Arts i oficis» dels «Quaderns de Divulgació Cultural» que l'Ajuntament de Reus publica amb el concurs del col·lectiu «Carrutxa» d'aquella ciutat.

PREMI DE POESIA «AMADEU OLLER»

Per vint-i-tresena vegada, la Comissió organitzadora convoca aquest prestigiós premi per a poetes inèdits. Podeu demanar-ne les bases al Centre Parroquial de Sant Medir, carrer de la Constitució, 17 (08014 Barcelona), tenint present que el termini d'admissió d'obres acaba el dia de Nadal d'enguany.

PROBLEMES D'IDENTITAT

Rafael Castellanos

Els pobles oprimits tenen —tenim— problemes d'identitat.

Al nostre país de tant en tant apareixen els defensors d'una catalanitat al marge de la llengua catalana.

Alguns afirmen que es pot ser un escriptor català i no escriure en la nostra llengua, d'altres, que qualsevol ciutadà del nostre país és català, encara que no parli la nostra llengua, etc.

Aquestes afirmacions responen a una actitud que ha estat anomenada «oberta» pels seus defensors, que han titllat de «tancada» l'actitud que identifica catalanitat amb llengua catalana.

Sobre la qüestió dels escriptors, i de la literatura, no hi insistiré perquè d'altres ja ho han fet i més bé del que jo ho podria fer ara.

Sobre la catalanitat dels ciutadans del nostre país hi ha una certa confusió perquè se solen barrejar diferents conceptes, sobretot el cultural i el polític.

Sembla que no hi ha gaires dubtes que tots els ciutadans de Catalunya han de tenir la plenitud de drets polítics (dels pocs que tenim i de tots els que tinguem, esperem-ho). Deixem, doncs, de moment, els drets polítics de banda i parlem breument de la llengua i la cultura.

La cultura catalana està estretament lligada a la llengua i, per tant, la catalanitat està estretament relacionada amb la llengua catalana. No veig com pot ser d'una altra manera.

¿Vull dir amb això, que el sr. Puig, que viu a la Bonanova i sempre parla en castellà (o espanyol), no és català?

Sí, és català; un català renegat.

¿I en Miquel Jiménez, que ha nascut a Catalunya i és fill d'andalusos i parla «també» com el sr. Puig, sempre en castellà (o espanyol), l'hem de considerar de la mateixa manera? És evident que no, però, per què?

¿I a Don Julián Gutiérrez de Valladolid, que és funcionari de l'Estat i sempre parla en castellà (o espanyol), com l'hem d'anomenar?

Amb poques paraules, diria que en Miquel Jiménez és català, perquè ha nascut a Catalunya, que no és renegat perquè no ha abandonat res que tingüés prèviament i que la seva catalanitat dependrà del grau d'integració lingüística i cultural. Com més conegui i

utilitzi la llengua catalana, més català se sentirà i més català serà, objectivament parlant (no faig judicis de valor).

Hi ha Miquels plenament catalans, hi ha Miquels molt poc catalans i n'hi ha fins i tot que són, de fet, espanyols (fills d'espanyols) que viuen a Catalunya. Com podeu suposar, no es tracta de jutjar el grau de catalanitat ni de donar patents de catalanitat a ningú. Em limito simplement a constatar un fet.

La qüestió clau que cal retenir per a opinar amb objectivitat és que en Miquel es troba entre dues cultures: la d'origen i la catalana. Sentir-se i ser cada vegada més català vol dir fer seva cada vegada més la llengua i la cultura del país on viu, del seu país, i sentir com a propis els problemes de la societat catalana.

La catalanitat «renegada» del sr. Puig no ofereix gaires dubtes o matisacions. La catalanitat d'en Miquel només es pot entendre com un procés de transició entre dos àmbits culturals. I el cas del funcionari, és com el primer, en general, també molt clar i senzill: No és ni se sent català. És un espanyol instal·lat a Catalunya.

Acabo amb una pregunta:

¿Quan es defensa una catalanitat al marge de la llengua i la cultura catalanes, a favor de quin sector social es va?

La resposta ens pot servir per entendre els motius de fons que hi ha darrera certes afirmacions.

Rafael Castellanos. Enginyer industrial, director de la col·lecció «Alliberament» de l'editorial La Magrana i col·laborador de la Crida.

TREBALL I DESIGS

John Kenneth Galbraith

De la publicació Fourth world review traduïm l'article següent de John Kenneth Galbraith, alhora extret del llibre The New Industrial State publicat per Hamish Hamilton. Ens ha semblat interessant pel fet que, ara que tothom parla de la Civilització del lleure, l'autor reflexiona sobre un d'aquells vells problemes que sempre s'han mossegat la cua: el paper del consum en l'estimulació del treball, com a única via d'assumpció de noves necessitats supèrflues.

És gairebé segur que la tendència natural de l'home, tal com es manifesta en les societats primitives, consisteix a treballar fins a assolir un cert nivell de consum; aleshores es descansa, hom practica l'esport, va a la cacera, participa en cerimònies propiciatòries o orgiàstiques o en altres formes de plaer físic o millorament espiritual. Però aquesta tendència de l'home primitiu a aconseguir el benestar ha estat sempre —i continua sent— la desesperació dels qui es consideren com els protagonistes de la cultura. I una part no menyspreable d'allò que anomenem desenvolupament econòmic consisteix a idear estratègies per a vèncer aquesta tendència que té l'home a posar límits als seus objectius pel que fa a ingressos i, per tant, esforços. Durant molt de temps les mercaderies que impliquen una toxicomania física i progressiva es consideraven especialment útils en aquest sentit, cosa que explica la gran estima que, en les primeres etapes de la cultura moderna, atribuï al tabac, l'alcohol, la cocaïna i l'opi un valor que no han deixat de tenir del tot, àdhuc avui en dia. Ara, però, es consideren més admissibles, els productes que, en virtut de la seva novetat, apelen a la vanitat o a l'adornament o a l'exhibició emuladora o competitiva. A més, si bé la necessitat de nodrir-se i tenir un refugi se satisfà força fàcilment, sobretot en climes benignes, la urgència de l'emulació i competició en l'adornament i l'exhibició no estan clarament delimitades. Fins fa poc, els agricultors i contractistes laborals californians induïen els seus treballadors filipins a invertir molts diners en vestits. Aleshores la urgència dels deutes i de l'anhel per a emular allò més extravagant va convertir ràpidament aquesta gent contenta i tranquil·la en una font de mà d'obra moderna i segura. Hom reconeix que, en tots els països subdesenvolupats, l'esforç que inspira la producció de béns de consum moderns —cosmètics, motos, ràdios transistoritzades, menjars enllaunats, bicicletes, discos fonogràfics, films, cigarretes americanes— juga un paper de màxima importància en l'estratègia del desenvolupament.

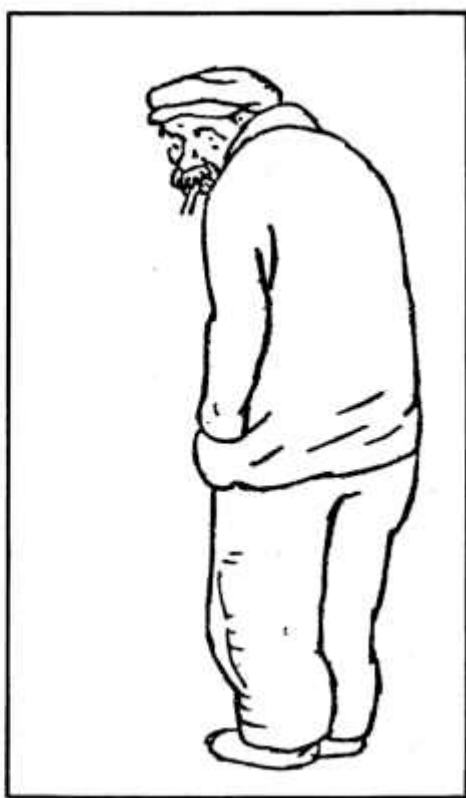
Als països industrialitzats avançats, la creació de dissenys, i amb això la necessitat de treballar, és un assumpte que té una sofisticació considerable, però els principis són els mateixos. També és una tasca de molta importància. El 1939 la renda real dels treballadors amb feina als Estats Units va ser pràcticament la més alta que mai s'havia constatat, i era aleshores més alta que la de qualsevol país del món; al cap d'un quart de segle, va doblar-se. Si la renda del 1939 hagués estat un objectiu terminal, els esforços esmerçats en el treball durant els 25 anys següents s'haurien reduït a la meitat. De fet, les hores setmanals de treball van experimentar fins i tot un lleuger augment, cosa que constitueix un èxit extraordinari.

Tal èxit es va aconseguir, en part, gràcies a la capacitat —que avui hem entès perfectament— que té el sistema industrial d'acomodar les creences a les seves necessitats. Es considera que augmentar la renda i el consum és sa i bo, tant socialment com moralment, i que el lleure és digne de malfiança, sobretot en els estrats socials de renda baixa. D'acord amb això, una reducció del treball setmanal normal sempre s'ha d'interpretar com una política social dubtosa que esmena la debilitat moral i espiritual.

Els economistes, en portar a terme una de les seves funcions que ara és ben reconeguda, han afegit a aquestes creences un reforçament canònic molt important. Han fet de l'índex de l'increment de la producció de béns el millor índex de l'avenç social. Per tant, substituir el treball pel lleure resulta antisocial. *Fa molt temps que la teoria econòmica insisteix en l'homogeneïtat i la insaciabilitat dels desigs. No s'ha demostrat que una dona dispendiosa rebí en adquirir encara un altre vestit la mateixa satisfacció que un home famolenc davant d'una hamburguesa; però tampoc no s'ha demostrat el contrari. I com que no es pot demostrar el contrari, hom considera que cal concedir al desig de vestits que té la dona un status igual al desig de carn que té l'home pobre. En molts llocs, els aspirants a doctorat en econòmiques encara corren el risc de suspendre*

si afirmen el contrari. Si tots els desigs tenen el mateix *status*, se segueix que la força de l'obligació moral i social de treballar per satisfer-los no disminueix gens, sigui quin sigui l'índex de producció.¹ De vegades, els executius de societats anònimes amb un sentit persecutori excessivament fi, han suposat que els economistes —a causa de les idees que aquests proposen— són els seus enemics. En realitat, però, els economistes de professió estan profundament al servei de les creences que més necessiten aquells. *Seria ben versemblant, en principi, fixar un límit per al producte nacional exigint; aleshores la prova del progrés econòmic estaria lligada a la rapidesa amb la qual una nació prodria reduir el nombre d'hores de treball necessàries per satisfer tal exigència.* Si els economistes propugnessin aquest objectiu —junt amb els efectes revolucionaris que tindria respecte al sistema industrial— llavors si que hi hauria raons per queixar-se. Però fins ara cap economista no ha estat tan poc servicial. Tot i així, el mecanisme més immediat per assegurar que no hi hagi objectius terminals respecte a la renda són la publicitat i l'art de vendre. Vet aquí encara un altre dels desenvolupaments entrelaçats que afavoreixen d'una manera tan admirable el sistema industrial: la publicitat i l'art de vendre —la gerència de la demanda del consum— són essencials per a la planificació dintre del sistema industrial. Al mateix temps, els desigs així creats asseguren la col·laboració del treballador. Per anar bé, els desigs d'aquest es mantenen lleugerament per sobre de la seva renda. Aleshores se li fan disponibles al·licients irresistibles perquè contregui deutes, la urgència dels quals augmenta la seva fiabilitat com a treballador.

Naturalment, alguns sostenen que els desigs no es fabriquen i que formen una part profundament orgànica de la situació humana: de llur satisfacció es despren no només una gran recompensa per als consumidors sinó, a més a més, la funció laica més alta de la societat. Segons aquest punt de vista, el mer fet de sotmetre aquest procés a un examen suggereix la suposició que hom sigui ascètic, poc mundà, decididament gens pràctic i disposat a substituir pels seus propis valors estrambòtics i esotèrics els instints més vigorosos de les masses. I, tanmateix, les dues formes no poden coexistir alhora. Si els desigs són inherents, no cal que es fabriquin. Però pocs productors de béns de consum estarien disposats a deixar la compra dels seus productes a la resposta espontània —i, per tant, sense cap necessitat de gerència— del públic. I una meditació més profunda suggereix que tampoc no tindrien gaire confiança en la fiabilitat de la seva mà d'obra sense que aquesta estigui empena per la necessitat

de comprar-se el proper cotxe o d'efectuar encara els pagaments per al darrer.

Els professionals de la publicitat —els quals cerquen una justificació social important dels seus serveis— sovint han raonat que els homes, sense els esforços d'aquells per estimular els desigs, caurien en el fracàs. Però els economistes, gairebé sense excepció, han rebutjat tal idea veient-hi el prec singular d'una comunitat plena de remordiments i poc instruïda en qüestions econòmiques. De fet, però, els arguments que presenten els professionals de la publicitat són convincents; s'han rebutjat per part dels economistes perquè reconèixer que la publicitat pugui promoure els desigs no significa altra cosa que admetre que els béns serien superflus sense tals mètodes persuasius. I això posa en dubte la pretensió fonamental segons la qual els desigs serien homogenis i insaciables, com també aquella segons la qual el volum de producció seria la mesura de l'èxit de la societat. Hom no pot concedir un *status* igual al del pa a allò que s'ha de fabricar mitjançant la publicitat, com tampoc no es pot mesurar l'èxit d'una economia prenent com a base la seva capacitat d'anar de bracet amb Madison Avenue.²

(1) He tractat dels fonaments teòrics d'això en *The Affluent Society* (Boston: Houghton, 1958), Capítols X, XI.

(2) Aquests són assumptes dels quals, repeteixo, he tractat més detingudament en *The Affluent Society*.

INFORMACIÓ I FORMACIÓ

Lluís Maria Xirinacs

(Precisions després d'un debat tingut a Enllaç, la Granada (l'Alt Penedès), el 28 de setembre de 1986, amb la gent de la Crida i d'Enllaç)

1.— INFORMACIÓ I DESINFORMACIÓ

Una cosa és la informació i una altra, la formació. És evident que la formació —vingui d'on vingui— si no és assumida, païda des de dins d'una mateixa persona, individual o col·lectiva, despersonalitza a qui la rep. En canvi, la informació és primordialment exògena. Cal que ens vingui de fora del nostre esperit. Àdhuc el coneixement del nostre propi cos per «introspecció» en rigor és una sortida de l'esperit a les estructures del cos. «El meu cos no és jo; ell m'informa de les seves peculiaritats que vaig descobrint al llarg de la meua vida de consciència personal». Si en la formació cal que prevalgui el bon orgull de «tot ha de passar per mi», en la informació cal que prevalgui la bona humilitat de «sóc un pobre ignorant i he de menester que se m'ajudi des de fora». Una persona poc, mal o gens informada és com un cos poc, mal o gens alimentat. Es mor d'inanició mental. Aquest país nostre amb una censura de, si més no, quaranta anys, és un país espiritualment anèmic per desinformat i contrainformat.

En la infància encara el jo és rudimentari. Per això el nen ofereix poca resistència a la informació. Al contrari, és àvid de preguntar sense acabar mai. En la primera infància aprèn, sobretot, el funcionament del món exterior que l'envolta.

Si tenim un jo inflat o «inflammat», mai no podem informar-nos bé i serem anèmics d'esperit. I com que la humanitat ha crescut molt i s'ha fet molt complexa, avui dia ha augmentat grandíssimament el volum d'informacions que ens calen per saber navegar per la vida. Quan tenim el jo inflat i no disposem de la humilitat necessària —la docilitat— per aprendre, inventem mil excuses per rebutjar la informació, com el nen davant la medicina amargant.

Pensem que «informar-nos» és introduir en la nostra ment una cosa que no hi era abans. Aquest element negatiu és importantíssim. L'ego inflat i còmode només vol sentir allò que ja sap, allò que li dona la raó. No vol que la realitat «altra» es projecti sobre ell, ans vol projectar-se ell sobre l'altre. Així no

hi ha manera d'informar-se. El ver investigador desconfia del que ja sap. I si desconfia del que li diuen altres no és perquè siguin «altres», ans és perquè puguin estar interessats en mantenir-lo amb les seves ignoràncies i equivocacions i li vulguin amagar allò que és i ell no sap. El nen ha de menester adults que l'informin la ment com ha de menester adults que li cerquin el menjar per al cos. L'adult sap cercar la informació que necessita com sap cercar el menjar que necessita. I sap discernir la informació bona (en si, no perquè m'agradi a mi) com sap discernir l'aliment bo (en si, no perquè m'agradi a mi). Qui no sap cercar la informació bona no és adult.

Hi ha novetats a mitges que lliguen amb allò que jo ja sabia. Aquesta és la informació fàcil. La puc integrar a la meua estructura mental preexistent. És natural que si en rebre-la no entenc alguna cosa, en demani un aclariment.

Hi ha novetats radicals que no lliguen amb allò que jo ja sabia. Aquesta és la informació difícil. No la puc integrar a la meua estructura mental preexistent. En rebre-la, no entedré gairebé res. De vegades les coses s'aclaren en tancar l'exposició. De vegades cal temps per anar paint els nous significats. I sempre, en aquest cas, cal un «pap mental», en derivació, per anar acumulant les dades materials de la informació rebuda i no entesa. Després ja ens ho anirem rumiant a poc a poc. Però sempre amb actitud oberta a la sorpresa i àdhuc a la contradicció amb els nostres pensaments. Si val hem d'estar disposats a morir mentalment per fer lloc en el nostre esperit a una informació que ens pot capgirar la vida. Hi ha molta resistència mental a certes noves informacions per pur conservadorisme mental, causat per la comoditat o per altres interessos.

Totes les informacions tenen barreja de facilitat i de dificultat. Quan més fàcils i plaents siguin menys informació i més repetició ens donen.

Les formes o canals de la informació són variadíssimes i cadascun té els seus avantatges i les seves dificultats. El contacte directe (conversa, conferència, exemple de vida, representació, etc.), el paper escrit (fulls, llibres, revistes, anuncis, etc.), el so a distància (tel·lèfon, discs, ràdio, etc.), la imatge a distància (televisió, cinema, etc.). Generalment es pot dir que el contacte directe és més viu,

més dialogant, més ràpid, més matisat per expressió extra verbal, més superficial, més contradictori, més corregible. L'escrit és més fixat, més precis, més consultable, més dogmàtic, menys matisat, més sistemàtic, més mort, més lent. Triar en exclusiva una única forma d'informació és automutilació mental. Exigir a l'informador una forma determinada d'entregar la seva informació només es pot fer en la mida que se'l paga l'esforç i accepta el pagament proporcionat. La informació gratuïta cal acceptar-la com ve... i agrair, amb un agraïment proporcionat, l'esforç de saber i de donar la informació.

2.— AUTOFORMACIÓ I HETEROFORMACIÓ

La informació és un instrument de la formació. Com ens informem tota la vida, també ens formem tota la vida. Però hi ha una etapa especialment dedicada a la «coagulació» de la persona: l'adolescència. Els sistemes opressius imperants que ens desinformen o contrainformen, fan tot el que poden per obstaculitzar la «coagulació» de la persona humana. S'estimen més uns éssers desmanegats, desintegrats, uns infants manejables tota la vida. Un ordinador obeeix meres informacions. Un home-persona només obeeix les informacions si el convencen, si les accepta voluntàriament. Per això hi ha molta gent que té el jo a mig fer o sense fer o malalt o inflat o massa sensible. La majoria de la població arrossega tota la vida problemes d'adolescència mal resolts. En aquest sentit calen «sanatoris» de personalitats mal reeixides, dedicats a humans que ja han passat l'adolescència física o cronològica però que els cal unes atencions supletòries.

«Coagulat» el jo en salut i plenitud, tota la vida hauriem de continuar formant-nos i reformant-nos. Àdhuc, fruit d'influències externes o internes, com dèiem abans, pot donar-se, i devem estar preparats, el canvi de la nostra persona per una altra de millor totalment nova, les vegades que calgui en la nostra vida. És la conversió o revolució personal.

S'insisteix molt, i és cert, que l'única formació possible és la que neix de dins d'un mateix: l'autoformació. Per això, *Enllaç* insisteix en el treball en grups petits i per tant molt personalitzats, amb un treball previ d'informació estudiada per cadascun per separat que posarà per escrit els resultats personals de llur estudi. Després de la posada en comú es tornarà a escriure el resultat. S'aprofundirà i se solidificarà l'esforç individual.

L'experiència d'aquest mètode en molts moviments avala la seva bondat. S'ha aplicat a adolescents (com l'anell al dit). S'ha aplicat

a joves, a obrers, etc. i els ha ajudat a resoldre problemes pendents de l'adolescència. Molt bé!

Però cal coronar aquesta etapa de l'adolescència pendent i cal evitar d'eternitzar-la. L'adult, si ha coronat la seva adolescència ja no està insegur de si mateix, no té complexos ni de superioritat ni d'inferioritat, no s'està continuament qüestionant si en la vida es personalitza o es despersonalitza. Això és propi d'un malalt o d'un adolescent. És una persona, i prou, i tot ho fa personalitzadament. Cal pensar que si s'eternitza el mètode «d'autoformació» és senyal que ni porta l'adolescent a la maduresa ni cura l'adult immadur. Aleshores fóra un mal mètode i caldria bandejar-lo. El mètode d'Ajut Mutu i Autoformació, si no produeix adults segurs i sans de personalitat, esdevé un nou i refinat mètode per tenir els homes dominats, debatent-se inacabablement en l'aferment del seu jo.

Potser que hi hagi tan poquets homes que tinguin la personalitat madura i sana que la gent no sàpiga de què va i ja no hi tendeixen. Adhuc molts educadors amb la personalitat malalta s'han avesat a un hàbit, com de droga, d'una perpètua autoanàlisi morbosa que els provoca un pervers plaer decadent. Quan la personalitat ha madurat vola per damunt de tots els mètodes.

Cal afegir que sempre, a més a més d'autoformar-nos, ens heteroformem. No em refereixo a les coses que ensenyen o volen ensenyar els pares als fills, els mestres als alumnes, els entesos als ignorants, els hàbils als ineptes, els sants als pecadors, els grans als petits. Hi ha una «inducció» de vida dels uns als altres per simpatia-antipatia; hi ha una comunicació extrasensorial entre els homes i amb l'univers. I diria, encara més, que hi ha una comunitat a unes ànimes comunes concretes i reals que formen en la unitat ànimes més particulars o totalment individuals, de manera que nosaltres no som només nosaltres, ans també som una mica els altres. A través d'aquests canals de comunicació extra i d'aquestes comunicacions d'ésser es dona una abundantíssima heteroformació, com l'autoformació, exposada al bé o al mal.

El pare, el mestre... forma més pel que és que pel que ensenya. Si és autèntic forma en l'autenticitat. Si és fals forma en la falsedat. D'això, antigament, se'n deia possessió angelica o possessió diabòlica. «Aquest és posseït del diable». «Aquest és un home de Déu». «Joan té l'esperit d'Elies». Que ningú no es cregui que la seva pròpia persona és l'única que habita dintre d'ell. Tots portem dintre nostre altres esperits, bons o dolents, benèfics o malèfics que s'alternen en la direcció de la nostra vida. I la nostra persona és una barreja desordenada o una síntesi harmònica de moltes altres persones poderoses

que ens han influït, afegint-hi, certament, algunes petites gotetes de personalitat estrictament pròpia i original. Tot allò que fem per amor o per odi als altres, els penetra fins al moll de l'os de la seva personalitat i els trans-forma.

L'home es pot, doncs, formar en la soledat: introspecció, extrospecció, estudi, concentració, meditació, contemplació,... en petit grup: parella, germans, amics, companys de professió o d'afició..., en grups cada cop més grans: empresa, barri, municipi, comarca, nació, estat, societat espiritual, sindical, gremial, professional, política... I, a més a més, uns grups es formen essent fidels a ells mateixos, però també essent oberts a altres individus o grups que els envolten i irradien personalitat.

El petit grup personalitzador és un bon inici. Però la formació necessària per emprendre projectes d'envergadura, siguin tècnics (electrificació d'un país), polítics (revolució social) o nacionals (la independència) passa per estils de formació molt més amples i variats perquè les interaccions socials i amb la resta de l'univers són complexíssimes. Així la formació, com la informació, creixen al mateix ritme que la història dels homes.

Barcelona, 1 d'octubre de 1986

Lluís M. Xirinaes

XI JORNADES INTERNACIONALS DEL C.I.E.M.E.N.

Els participants en les XI Jornades Internacionals del CIEMEN, que han tingut lloc a Cuixà (Catalunya Nord) dels dies 16 al 23 d'agost de 1986, després d'haver estudiat la temàtica «les nacions sense estat a l'est europeu», declaren:

1. Els diferents pobles europeus inclosos en els anomenats règims socialistes, volen mantenir la consciència de formar part de la plural identitat europea, malgrat trobar-se separats dels altres pobles europeus per sistemes polítics antagònics. Hem de cancel·lar del nostre llenguatge, per tant, qualsevol expressió que pugui significar una divisió confrontada entre les nacions de l'est, centre i oest europeu. Tot i que ambdues bandes de les fèrries fronteres imposades, les polítiques dels estats vencedors de l'última guerra promoguin o acceptin el distanciament i fins l'oposició entre els pobles europeus, cal fomentar des de les bases socials la seva reproximació o la seva reunificació en els casos necessaris, amb la certesa que la injusta situació actual només constitueix un parèntesi d'una llarga història comuna.

Demànem, doncs, sobretot a les organitzacions i els moviments que treballen per fer possible l'Europa de les Nacions, alternativa a les «Europes dels Estats», de portar a terme una dinàmica que s'orienti cap a un futur europeu de totes les nacions del nostre continent, en què la realització de la igualtat en la llibertat dels pobles esdevingui la pauta del progrés humà col·lectiu.

2. Constatarem que en la immensa majoria dels estats dits socialistes, en el marc europeu, les fronteres estatals no corresponen a les entitats nacionals i és activa una política assimiladora directa o indirecta, en benefici d'una o d'uniques nacions, contràriament al que, sovint estableixen les normes jurídiques favorables al respecte a les diferències nacionals.

Denunciem, per això, els models d'estat centralitzador i les praxis freqüentment repressives que pretenen justificar-los. A la vegada valorem positivament els innegables esforços que, en alguns estats dits socialistes, es fan per adaptar les lleis i les estructures administratives a les diverses identitats nacionals, i no a l'inrevés.

Observem, però, que, en general, l'aplicació de l'anomenat socialisme real en tota una sèrie de nacions s'ha demostrat fins ara incapaç de resoldre els problemes nacionals superiors, que acaben sempre enfortint les ideologies emanades dels estats constituïts, el socialisme real ha tendit a manipular els sentiments i la consciència nacionals en els

pobles minoritzats a oposar-se a la seva emancipació, particularment quan aquesta implicaria canvis de fronteres estatals, malgrat que, en teoria, l'alliberament nacional sigui anunciat com a condició i objectiu per a l'edificació d'una societat més justa.

El renaixement de la consciència nacional en els estats dits socialistes, cada dia més impulsat per plantejaments encaminats a la defensa dels drets col·lectius dels pobles, evidencia que la via del socialisme estatalista cau en els mateixos paranys imperialistes i colonitzadors tan condemnables en els sistemes capitalistes. Les noves aportacions dels corrents nacionalitaris, dintre de l'experiència socialista proven, en canvi, que les qüestions nacionals, íntimament lligades a les identitats humanes, no se superaran ni amb una pretesa abolició de les classes socials. Esdevenen més aviat factors de progrés constant, sempre i quan es vagin vertebrant en els processos d'aprofundiment de les llibertats de cada poble i en el respecte actiu als drets fonamentals de la seva diversitat.

3. L'aspiració, cada dia més palesa i reivindicativa, de crear innovadores perspectives a la convivència i a la pau constructives entre els pobles europeus i, en particular, entre els pobles avui mancats d'estat propi, s'oposa als interessos dels blocs i a les polítiques de distensió calculada que protagonitzen els poders estatals sobirans del món. Per això, cal multiplicar i sostenir les iniciatives obertes a la intercomunicació, a la mútua informació, comprensió i solidaritat dels pobles europeus, que serveixin per promoure i accelerar els processos de fecunda unió, en el respecte a la diferència, i per a reparar els dramàtics fets recents de massacres i deportacions efectuades per motius nacionals.

En aquesta línia, demanem que el CIEMEN convoqui i organitzi reunions periòdiques entre membres pertanyents a totes les nacions europees. Les aportacions positives vingudes del camp socialista, certament que hauran de ser assumides per a consolidar el projecte de l'Europa de les Nacions i donar-li la viabilitat adient. Ja en aquesta òptica, i en el context de la *Primera Conferència de Nacions Sense Estat d'Europa Occidental (CONSEO)*, celebrada a Barcelona el desembre de 1985, els participants en les presents jornades sol·liciten que el CIEMEN convoqui i organitzi les de l'any vinent al voltant de temes relacionats amb l'esmentat projecte.

Cuixà, 23 d'agost de 1986

NORUEGA: EL FUTUR EN LES NOSTRES MANS

Per a nosaltres, homes del «sud-del-nord» o del «nord-del-sud», quan parlem dels moviments alternatius més enllà d'Holanda o d'Alemanya s'alça un vel de boires nòrdiques inexpugnable. Els de la redacció de VIA FORA!, ardits com som, hem gosat transgredir els límits per tal de mostrar-vos que, nord enllà, no tot són crisis existencials, suïcidis desesperats, ni tan sols consum forassenyat; ans al contrari, car el moviment d'homes i dones que treballen per un món diferent és més fort i poderós del que sembla, d'aquí baix estant. El que segueix està extret del número 53/54 de la revista Comunidad editada a Estocolm, corresponent a l'estiu de l'any en curs, i tracta de fer-nos cinc cèntims d'un potentíssim moviment alternatiu noruec.

Volem descriure un moviment que, de Noruega estant, tracta de fomentar la solidaritat personal i política vers la majoria necessitada del món.

Quins són els camins necessaris per assolir una distribució més igualitària de beneficis i recursos?

1. Un estil de vida construït sobre valors no materials, que induïxin a un menor consum en els països rics.

2. Treballar per una més àmplia igualació de l'ingrés en els països industrials.

3.— Unir la gent disposada a treballar de tot cor en aquest procés.

Heus ací els tres principis bàsics que han presidit i impulsat el nostre moviment:

1. Que tots som responsables de la totalitat dels éssers humans.

2. Que cadascú té dret als béns i serveis que fan possible viure una vida satisfactòria que contingui la possibilitat del propi desenvolupament.

3. Que tots acceptem la part de responsabilitat que ens pertoca en la construcció d'allò que serà el món en el futur.

COM VA COMENÇAR?

El catalitzador que va iniciar el moviment fou el llibre *Fremtiden i vare hender* —El futur en les nostres mans— d'Erik Dammann. El llibre fa un retrat de caïres vius de la paradoxa inherent a la situació mundial: *alguns tenen massa mentre molts altres tenen massa poc. El llibre sosté que el canvi cal que comenci a casa, tan personalment com políticament.*

Allò que Dammann propuganava era una preocupació per a molts. Més de dues mil persones varen concórrer a una trobada oberta organitzada per l'autor, amb el suport d'un bon nombre de personalitats interessades pel canvi social: Georg Borgstrom, Gunnar Myrdal, Thor Heyerdhal i Arne Naess, entre d'altres.

UN MOVIMENT EN MARXA

Aquells que van coincidir amb les fites del moviment foren convidats a unir-s'hi. Pels volts del maig del 1980, el moviment tenia més de vint-i-cinc mil participants que representaven més del 0'5% del total de la població de Noruega. Vam triar el mot *participants* i no *membres* a fi de remarcar el fet que aquell qui s'uneix al moviment és personalment responsable en la presa de decisions i l'actuació sobre la base de les fites del moviment.

El llibre *Fremtiden i vare hender* també ha estat publicat en suec, danès i, recentment, en anglès. Moviments germans han nascut a Dinamarca, Suècia i Finlàndia; també s'han format grups en alguns països de parla anglesa.

ESTRATÈGIA DEL MOVIMENT

1. Influenciar l'opinió pública, mitjançant el treball del Centre d'Informació, a través de grups locals, publicant la revista *Folk-evett* —Sentit Comú—, a través de campanyes especialitzades, etc.

2. Aportar informació de manera directa als polítics i líders que puguin efectuar canvis.

3. Quan l'opinió pública, els polítics i els líders estan preparats, es difonen els informes d'investigació que mostren com produir canvis en l'economia. Llur orientació suggereix canvis per sortir del consum incrementat a Noruega i tendir cap a una cooperació més pràctica amb els països en vies de desenvolupament.

4. Protagonitzar alternatives al nostre desenvolupament present, com ara l'impost voluntari per al desenvolupament que els participants en el moviment paguen per tal d'implementar projectes a llarg termini d'ajut a països en vies de desenvolupament. Un altre exemple és el projecte d'escola alternativa a Nessetua, Noruega.

5. Promoure a Noruega una política que pugui servir d'exemple per als altres països industrials, àdhuc en allò que respecta a la disminució relativa de la riquesa i el consum local en solidaritat amb els països pobres. Allò que distingeix aquest moviment d'altres similars és el caire universal a l'hora d'abordar els principals problemes del nostre temps.

EXPANSIÓ DE LES IDEES DEL MOVIMENT

Després del període inicial de ràpid creixement —de tres mil participants l'any 1974 a vint mil el 1978— ens els darrers anys s'ha observat un ferm creixement continuat, encara que els índexs no siguin els mateixos. Simultàniament, cada vegada són més els noruecs que afavoreixen un desenvolupament menys materialista. Segons una enquesta Gallup d'abast nacional, tres de cada quatre noruecs consultats l'any 1975 pensaven que un increment dels ingressos no necessàriament provocava una millor qualitat de vida. En un altre sondeig d'opinió fet l'any 1979 —després d'una congelació de preus i salaris de sis mesos— el 60% de la població es manifestava a favor de la continuïtat d'aquesta congelació.

Més que no pas cap altra cosa, allò que la majoria silenciosa necessita és recuperar la fe en ella mateixa. Cal crear una fe que neutralitzi les pressions de la publicitat; perquè no són els *experts* els que saben les coses i els que han de dir-nos què cal fer. Necessitem tenir fe en la nostra pròpia capacitat per determinar què és escaient per a nosaltres i les nostres famílies.

Què es farà sobre una base individual per tal que hi hagi una diferència? L'impacte del moviment es basa en el fet que els valors subjacents —solidaritat, igualtat de drets, responsabilitat vers el futur— són revolucionaris en llur caràcter. Són una amenaça al sistema basat en el poder econòmic, el materialisme, la competència i l'egoisme. A través d'accions sobre la base dels principis del moviment, ens oposem completament al sistema existent. Un sistema no pot incorporar i minimitzar l'impacte de certs canvis que es fonamenten en un bloc de principis radicalment diferents. Si un bon nombre de persones s'oposen al sistema establert, els canvis s'esdevindran amb certa seguretat. Naturalment, *aquesta política exclou l'ús de la violència com a mitjà per a assolir tals finalitats*.

En un esforç per comunicar aquestes nocions a la majoria silenciosa per tal de fer-la participar en la reorientació de la societat, el moviment va començar a publicar la revista mensual *Folkevelt* —Sentit Comú— la tar-

dor de 1979. Va tenir una acollida molt positiva per part de la premsa i el públic en general. Ben aviat assoleix més de tres mil subscriptors, la qual cosa fa expandir considerablement el nombre de participants en el moviment.

A Noruega, políticament, es constata un sentiment creixent de responsabilitat global i de voluntat d'assumir la qüestió de les nacions pobres en la creació d'un nou i més just ordre econòmic mundial. El moviment ha sotraguejat el clima polític, i els polítics han començat a adonar-se de la necessitat d'un canvi responsable i de la creació d'una opinió pública creixent que recolzi aquest canvi. Afortunadament, el moviment no es troba sol a l'hora de formular les demandes en termes d'una perspectiva global, car compta amb d'altres grups similars noruecs i d'altres països.

COM S'ESTRUCTURA EL MOVIMENT?

1. Un Centre d'Informació i Contacte.
2. Grups Independents. La majoria d'aquests grups treballen localment; d'altres es concentren en un camp d'acció particular i atreuen participants de tot el país. Un 10% dels participants que cotitzen són membres d'aquests grups d'acció.
3. Participants que coincideixen amb les fites del moviment i recolzen el treball del Centre d'Informació pagant una quota anual de seixanta corones noruegues —unes mil pessetes—

EL TREBALL AL CENTRE D'INFORMACIÓ I CONTACTE

El Centre d'Informació i Contacte és, de fet, el centre del moviment. Té un pressupost anual d'uns dos milions i mig de corones noruegues —aproximadament uns quaranta-cinc milions de pessetes—. La major part d'aquestes fonts provenen de donacions privades individuals i de la venda de material internacional, gires de conferències, etc. Un 10% del treball és finançat a través de subvencions governamentals. El Centre d'Informació i Contacte té quinze persones treballant, comptant aquells que treballen per a la revista.

La informació es dirigeix, fonamentalment, al públic en general, i presenta les característiques següents:

1. La revista *Sentit Comú* arriba a tots els participants i subscriptors i, a més a més, es ven als quioscs i a través dels grups d'acció local. La seva tirada és de cinquanta mil exemplars.
2. Campanyes del tipus «per més orientació

no-europea en l'ensenyament de la història», «per una tecnologia intermitja», «pel reciclatge», «per una dieta més responsable», «contra el racisme», etc.

3. Llibres. El Centre té una ben fornida biblioteca. El moviment ha tingut cura de la publicació de tres obres d'Erik Dammann, *Deu passes cap al futur*, *El dia és teu* i *Revolució en l'Estat del Benestar*, a més a més de *El petit és bonic*, de E. F. Schumacher i *Pensaments sobre la Plena Ocupació* de Gunnar Adler Karlsson.

4. Conferències. L'any 1979 el moviment va enviar representants a un parell de simposis interessats en el desenvolupament i els estils de vida alternatius. Un d'ells fou organitzat per la Comissió Econòmica per a Europa i el PNUMA a Iugoslàvia; l'altre, per la Societat per al Desenvolupament Internacional a Helsinki, Finlàndia.

5. Prospectes, cartells, sèries de diapositives, un calendari anual, materials de propaganda, etc.

6. Materials per a grups d'estudi.

Es mantenen contactes especials amb polític i persones interessades que poden exercir llur influència en sectors diversos, mestres, líders religiosos, investigadors, treballadors socials, etc.

El Centre, tanmateix, actua també com a contacte entre membres i grups participants. El Centre té un secretari itinerant que visita els grups del moviment per tot el país. Un butlletí dóna compte de les activitats dels diversos grups.

GRUPS INDEPENDENTS

Hi ha, a hores d'ara, un centenar de grups independents que pertanyen al moviment. La majoria d'aquests s'organitzen sobre la base dels seus districtes, és a dir, romanen oberts a tots els participants d'aquella àrea. Aquests grups organitzen encontres oberts per al debat polític, configuren grups d'estudi, preparen exposicions i escriuen articles sobre el moviment en els diaris locals. Els grups més actius han encetat negocis de roba vella, han llogat terres de conreu, sovint donades a projectes en països en vies de desenvolupament, o han participat en protestes locals, per exemple, contra la circulació excessiva en zones habitades o d'altres fórmules de pol·lució ambiental.

Com ja s'ha dit, hi ha també un cert nombre de grups nacionals, els quals s'han especialitzat en alguna tasca important del moviment:

1. *El Fons de Desenvolupament*. Més de quatre-centes persones fan aportacions mensuals; sovint es tracta de diners estalviats tot reduint les despeses en articles que no són essencials. Els diners, administrats

per una junta, són destinats a projectes d'autodesenvolupament en el Tercer Món.

2. *El Fòrum Escolar*. Aquesta idea va donar lloc a una escola de vacances a l'Illa de Selver. L'escola s'encarrega de preservar la cultura i l'estil de vida locals.

3. *L'Agència d'Estudis Grups*. Organització afiliada a una cadena nacional d'escoles nocturnes. Coordina cursos i conferències i forneix materials sobre les idees del moviment als diversos grups d'estudi, que es compten a centenars.

4. *El Fons Nacional de Projecte Alternatiu a Noruega*.

5. *L'Ecoteca Noruega*. Biblioteca i centre d'informació que treballa amb informació tècnica i energètica alternativa. Conjuntament amb organitzacions germanes de Suècia i Dinamarca, aquest grup estimula el desenvolupament de tecnologies que posin un major èmfasi en els valors humans, susceptibles d'un control més senzill, que utilitzin en menor escala els migrats recursos naturals.

6. *Grup d'Allotjament Alternatiu*. Aquest grup està format per diversos subgrups que treballen en la construcció de projectes d'allotjament amb elements cooperatius: àrees de lleure i neteja compartides, zona de jocs, etc.

7. *Grup de Desarmament*. Aquest grup recolza formes de defensa no violentes i una política de defensa que impossibiliti l'exploatació del Tercer Món.

8. *Grup de Política Agrària*. Fomenta la comprensió d'un ús ecològicament sensat de la terra, cultivable arreu del món. També treballa per tal d'incrementar l'autosuficiència nacional en l'àrea d'aliments.

9. *Grup de Bicicletes i Tallers*. La seva tasca és estimular l'ús de bicicletes, assessorar sobre reparacions, recollir i arranjar bicicletes per tal d'enviar-les a nacions en vies de desenvolupament.

10. *L'Organització Hotelera del moviment*. Els membres d'aquest grup ofereixen allotjament als participants que viatgen. Actualment, és possible hostatjar-se en bona part dels pobles i ciutats escandinaus.

Si hi ha interès ampli i suficient per aquest tipus de treball en altres països, el moviment està ben disposat a oferir el seu recolzament mitjançant l'intercanvi d'idees i experiències. La iniciativa, tanmateix, cal que sorgeixi dels propis interessats: el treball s'ha de fer localment. Tot depèn de l'interès que desvetllin aquestes iniciatives. Per això les nostres portes estan obertes a tots els que comparteixin els nostres principis.

The future in our hands
International Secretari.

Torggt. 35.

Oslo I, Norway

història de catalunya s. XIX (I)

ECONOMIA I SOCIETAT

El creixement econòmic encetat el segle anterior trencà els vells motlles feudals i constituí una nova societat burgesa. La població continuà el creixement extraordinari passant de 900.000 a 1.500.000 d'habitants i es produí una concentració en les zones industrials. Barcelona trencà les muralles i s'escampà pel pla amb el projecte urbanístic d'Ildefons Cerdà. Es passà de la manufactura a la veritable indústria tèxtil amb grans fàbriques que aprofitaven l'energia dels rius; es bastiren colònies fabrils al Llobregat (Berguedà, Bages i Baix Llobregat) i al Ter (Ripollès, Osona i Gironès). El vapor movia les fàbriques del centre industrial de Barcelona, Maresme, Vallès i Garraf. Els teixits i

els vins eren exportats a Amèrica des dels pobles de la costa amb els velers catalans. El ferrocarril de Mataró (1848) revolucionà el transport. L'agricultura marcà la fita del Canal d'Urgell (1861) que irriga extenses zones de secà de la Depressió Central. La vinya s'estengué per tota la costa i assolí 300.000 Ha. poc abans que fos destruïda per la fil·loxera.

POLÍTICA I INSTITUCIONS

Durant la guerra del Francès (1803-14) es constituí el primer govern català des de la nova planta, la Junta Superior de Govern del Principat per a lluitar contra l'ocupació. Catalunya fou un gran focar del liberalisme

història de catalunya s. XIX (II)

esia amb *l'Atlàntida*, Frederic Soler «Pitarra» i Àngel Guimerà en el teatre i Narcís Oller en la novel·la. El català era present també en les populars revistes satírico-polítiques com *La Campana de Gràcia* o *Lo Noi de la Mare*. Valenti Almirall creà el *Diari Català* (1879). La Universitat de Cervera fou retornada a Barcelona (1837). En l'aspecte artístic ressaltaren pel que fa a l'estil neoclàssic Joan Soler Faneca amb la Llotja de Barcelona i en escultura Damià Campeny. En el romanticisme l'arquitecte Elies Rogent amb la Universitat de Barcelona. Escultura, Rosend Nobas i Rafael Atxé. En pintura Marià Fortuny. En música Anselm Clavé inicià el moviment coral.

QUESTIONARI QUE CAL PENSAR I RESPONDRE PER ESCRIT:

- Quins paràmetres ens ajuden a valorar l'expansió econòmica del XIX?
- De quina manera l'expansió econòmica del XIX va influir la «Renaixença» literària i tot el moviment artístic consegüent?
- Quina interrelació es donà entre les curses econòmica, política i artística? Fou abans l'ou o la gallina?

i alhora de la reacció carlina. Als nuclis industrials es produïren un seguit de revoltes i bullangues contra el conservadorisme i les mesures centralistes. Esclataren també a la muntanya i les carlinades de la pagesia contra la política del liberalisme. Des de 1840 sorgiren les primeres associacions obres que culminaren amb la introducció del pensament anarquista durant la I República. Abdó Terrades i Narcís Monturiol foren els iniciadors del republicanisme. Pi i Margall seria el líder del republicanisme federal i el primer president de la República Federal (1873) que era el corrent polític majoritari des de la revolució de 1868. Durant la Restauració (des de 1875) Valentí Almirall fou el gran impulsor del catalanisme polític que culminà amb la fundació de la Unió Catalànista i l'elaboració del projecte de constitu-

ció catalana de les Bases de Manresa (1892). Torres i Bages amb «la Tradició Catalana» representava el corrent catalanista conservador.

CULTURA I PENSAMENT

S'encetà el segle amb un moviment d'historiadors des de Prosper Bofarull fins a Víctor Balaguer per recuperar el passat de Catalunya. Paral·lelament naixia un moviment polític-literari per la recuperació del català com a llengua de cultura (la «Renaixença») que partia de la poesia *La Pàtria* de B.C. Aribau (1833) seguit de Rubió i Ors fins a la restauració dels Jocs Florals (1859) presidits per Milà i Fontanals. El nivell més alt de la literatura fou assolit per Verdaguer en po-

full informatiu

CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR

Com ja us vam anunciar en l'anterior FULL INFORMATIU (*Via Fora!* núm. 11), el Centre Permanent de Cultura Popular té obertes les seves portes tots els dies de la setmana.

Aquesta nova etapa vol ésser un inici d'aprofundiment en la realitat, sobretot comarcal, oferint-se com a centre de treball cultural i d'acolliment de múltiples iniciatives i propostes. De fet, feia temps que com a grup ens plantejàvem donar una resposta concreta, al nostre nivell, al lloc on està situat el Centre: la comarca del Penedès.

El Centre Permanent de Cultura Popular té diferents vessants:

CENTRE D'ACOLLIMENT: Com a lloc de reunió entre gent que anomenem culturalment activa, és a dir, membres d'una associació cultural, grup de joves, de «folklore viu», del nou associacionisme o volgudament no associats permanentment, o bé persones que volen posar en comú una qüestió afí o desitgen intercanviar experiències sobre dinamització cultural o maneres de viure altrament. Volem incidir en la intergeneracionalitat de les reunions, ja que la coexistència de diferents maneres de fer i pensar en funció de la vida viscuda i les experiències conseqüents pot aportar gran riquesa a la relació que s'estableix, per sedimentació de les accions reeixides. I és a partir d'aquesta intergeneracionalitat que proposem una dinàmica d'educació permanent integral que permeti a cadascú i en cada moment de la seva vida aprofundir d'una manera global en tots els aspectes de la seva existència i de les seves capacitats.

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ: Com a tal diposa de biblioteca, hemeroteca i arxiu. Qualsevol persona o grup pot venir a consultar aquest material. Així mateix, acceptarem de bon grat qualsevol publicació o document que pugui enriquir el Centre.

BIBLIOTECA

El Centre Permanent de Cultura Popular disposa d'una biblioteca que compta actualment amb uns mil cinc-cents exemplars de gaudament fixats i catalogats per temàtiques: es troba obert a tot aquell que vulgui fer-ne ús. La biblioteca està especialitzada en qüestions relacionades amb l'animació, la cultura tradicional i popular, comptant també amb una gran gamma de matèries heterogènies, com ara pedagogia, folklore...

HEMEROTECA

Us recordem que, des del propassat mes de setembre, ha entrat en funcionament un nou servei a la casa dels Pujols:

una hemeroteca que aplega revistes catalogades de la manera següent: revistes d'àmbit comarcal o local de Catalunya —generalment editades en els darrers sis anys—, revistes dels Països Catalans, revistes de la resta de l'Estat, i finalment un petit recull de revistes estrangeres amb un denominador comú: una temàtica que podríem anomenar alternativa. Aquestes revistes, convenientment ordenades i catalogades, es troben a disposició de tot aquell que desitgi donar-hi un cop d'ull. Ja ho sabeu. Us esperem.

ARXIU D'EXPERIÈNCIES

Moltes vegades som protagonistes de fets i accions que aïlladament podem considerar-les «poc importants». Tanmateix, creiem que són vàlides com a punts de referència i com a mostra del que es fa en altres contrades i situacions. En aquest sentit us convidem a escriure-les i a sintetitzar-les teòricament per tal que puguin ser assumides per altres persones i/o grups culturals que com nosaltres/vosaltres ens plantejem quelcom. Actualment disposem de molts treballs inèdits, no publicats i que poden ser del vostre interès.

CENTRE DE TREBALL: Volem facilitar unes condicions que possibilitin el desenvolupament i la realització del treball manual i intel·lectual, tant a nivell individual com col·lectivament. En aquest sentit, fer la recerca en un clima d'intercanvi és el que pot educar-nos la inventiva, la iniciativa, la imaginació i la corresponsabilitat. A més, el

Centre disposa d'un taller que permet aprendre i experimentar tècniques com ara confecció de màscares o bestiar, impressió de cartells, maquillatge...

Volem: Establir unes bases per a un procés educacional que estimuli la persona a progressar individualment i col·lectiva.

Facilitar l'intercanvi d'experiències entre tots aquells que, a cada poble o barri, fan possible una dinamització constant del seu entorn, tant en grup com individualment.

Revaloritzar el treball voluntari no institucional.

Treballar unes tècniques i fer-ne un estudi teòric de reflexió, de manera que ens donin un ventall més ample de possibilitats a l'hora d'endinsar-nos en una acció concreta.

Aprofundir el concepte de cultura com a resposta general i col·lectiva a les dificultats que genera la realitat actual del nostre país; enfront d'una cultura alienant i aliena cal proposar-ne una de pròpia i alliberadora.

TROBADES DE DINAMITZACIÓ D'INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES

Trobada de grallers: 15 i 16 de novembre de 1986.

Quan parlem de la música popular i especialment de les gralles, som conscients que hem passat un temps de recuperació i que ara estem en un altre estadi; ens plantejem quin ha de ser el seu futur.

No es tracta d'una trobada convencional, sinó que volem que els qui estem en el món de les gralles tinguem un espai per discutir junts totes aquestes qüestions que ens plantejem. Així, doncs, us convidem a una trobada principalment de discussió. En proposar-vos-la veiem dos assumptes bàsics a tractar com a punt de partida:

— Quina ha de ser la funció de la gralla i dels altres instruments populars en la situació actual?

— Quin és el paper de les colles com a dinamitzadores culturals del seu entorn?

Trobada de geganters: 17 i 18 de gener del 1987

El boom dels geganters, la florida de colles i grups arreu del nostre país, que porten i fan ballar i —en definitiva— «estimen» els gegants, fa pensar en el fenomen de dinamització comunitària que —com en el cas dels grallers— té una certa incidència en la nostra realitat cultural.

La trobada vol posar fil a l'agulla de totes aquestes coses, més enllà de les habituals trifulgues del món geganter, situant, en un context ampli, el treball de dinamització que desenvolupen les colles de cultura popular.

INDICACIONS PRÀCTIQUES

ENLLAC posa a disposició de tothom que vulgui i hi càpiga (hi ha lloc per a 25 persones), una casa per poder compartir i intercanviar experiències en el camp de la dinamització cultural als Països Catalans.

El Centre està obert tota la setmana.

Preu d'estada:

Trobades: 1.200 ptes. que inclouen el dinar i sopar del dissabte, el dormir —amb sac—, l'esmorzar i el dinar del diumenge i les despeses i el material de la trobada.

Centre d'acollida, de documentació i de treball: 1.000 ptes. diàries (que inclou tres àpats i dormir en sac).

Camps de treball de cap de setmana: Ens partirem les despeses del menjar entre tots els que hi participem.

TROBADA INTERNACIONAL

Per l'estiu del proper any 1987 estem preparant un encontre entre tots els que han participat en la construcció del CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR.

Després de tres anys de l'inici de les obres, enguany podem dir que ja hem assolit el seu acabament.

Així, doncs, ens proposem encetar el 1987 amb la casa construïda i ho volem fer amb una commemoració: una Trobada Internacional.

Durant aquest mes de novembre ja ens hem posat en contacte amb els més de 150 voluntaris d'arreu del món que han col·laborat en el nostre projecte, per tal de concretar unes dates de celebració i poder iniciar la seva estructuració.

En aquests moments ja us podem avançar que voldríem que fos un encontre no només entre la gent que voluntàriament ha col·laborat, sinó també amb la gent —fonamen-

talment del país— que els pot engrescar un projecte cultural com és el CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR.

Volem programar tot un seguit d'activitats que ajudin al coneixement del fet cultural dels PP.CC. als voluntaris d'arreu del món que hi assisteixin, aprofundint els trets culturals autòctons de la comarca del gran Penedès i, sobretot, volem iniciar una discussió i posta en comú sobre el concepte del treball voluntari i l'ajut mutu internacional.

Creiem que pot ser una bona ocasió que ens pot permetre de connectar i conèixer altres organitzacions i iniciatives culturals que com la nostra es plantegen viure alternativament; alhora pot ésser una oportunitat per tal de sintetitzar teòricament la nostra experiència mantinguda internacionalment durant aquests darrers anys.

Ja ho sabeu! aquest estiu teniu una cita internacional al CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR.

Oferim el centre dels Pujols com a lloc de reunió i de treball de grups i entitats culturals. Pensem que la casa reuneix unes condicions que poden facilitar el treball, la discussió, la pràctica i l'estudi de qualsevol tema a l'entorn de la cultura popular. També podem comptar amb el nostre ajut quant a pràctiques de taller, preparació de la trobada, etc.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

En/Na.....

Adreça..... Telèfon.....

Població..... Comarca.....

- ☐ Em subscric a «VIA FORA!» per a l'any 1987 (600 ptes/4 números)
- ☐ Vull rebre el n° de «VIA FORA!» (150 ptes.)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb Enllaç (500 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb Enllaç (1.000 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb Enllaç (1.500 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb Enllaç (ptes./trimestre)

Forma de pagament:

- ☐ Gir postal
- ☐ Domiciliació bancària (preferentment C.P.V.E.)
- ☐ En efectiu (personalment)

Data

Signatura

BUTLLETA DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms.....

Llibreta n°/cc. n°..... Caixa/Banc.....

Agència Adreça

Població..... Comarca.....

Senyors, els agrairé que amb càrrec al meu compte/a la meua llibreta, atenguin, fins a nova ordre, el rebut que periòdicament els presentarà ENLLAÇ per al pagament de la meua subscripció.

Data

Signatura

promotora de cultura popular
apartat 85 - 08291 - RIPOLLET

màscares de boqueram

Materials:

- fang, uns 4 quilos
- boqueram, un metre (roba tipus gasa però rígida)
- paper de seda i oli de cuina
- cola d'empaperar, cola blanca, blanc d'espanya
- aigua, broixa petita
- tisores, trepà o cùter
- pintures, pinzells, vernís

Com es fa:

1.— Es fa la forma de la màscara en fang, sense detalls, però exagerant les formes ja que després quedaran suavitzades. Cal tenir en compte en totes les màscares la base de fang, plastilina, tela metàl·lica o paper de

com preparar les olives

Preneu olives negres. Poseu-les en un recipient amb aigua, teniu-les de vuit a deu dies. Aquesta aigua s'anirà canviant cada dia, així perdran l'amargor.

Després dels deu dies les posareu en un recipient de vidre i preparareu una solució d'aigua i sal; per verificar si és correcta aquest preparat, prendreu un ou sencer i el posareu dins l'aigua i la sal. Si l'ou no s'enfonsa el preparat és correcte.

Aleshores l'abocareu dins del recipient de vidre, tenint cura que la solució cobreixi totes les olives.

Poseu all, farigola, llorer i les herbes que més us agradin.

S'ha d'esperar més o menys un mes per poder-les menjar. Aneu-les tastant fins que trobeu que estan al vostre gust.

diari, que el nas ocupa un volum que hem de respectar a fi que la màscara ens encaixi bé i no ens pressioni el nas.

2. — Amb el fang moll, es cobreix totalment d'oli i es tapa amb trossos de paper de seda.

3. — Es talla el boqueram en quadrats d'uns 5 cm. S'humitegen amb aigua i es posa una capa sobre el paper de seda.

4. — Es fa una pasta que tingui igual quantitat de cola d'empaperar, cola blanca i blanc d'espanya; amb una brotxa donem una capa per damunt del boqueram.

5. — Cobrir amb una capa de boqueram sense humitejar i després una altra capa de pasta. Així 4 o 5 vegades. L'última capa que sigui de pasta.

6. — Deixar secar. Es treu el fang, si aquest s'ha secat es trenca. Es fan els forats amb un trepà o un cùter i ja la podem pintar i més tard envernissar.

EDUCACIÓ I SOCIETAT

El fenomen de l'autoformació és gairebé consubstancial amb ENLLAÇ. Si més no, és una qüestió present tothora en la nostra manera de treballar. Tant és així, que hem «instituit» periòdicament unes sessions amb aquest nom per discutir temes d'actualitat o prou interessants per posar en comú els nostres punts de vista al respecte. I precisament aquest tema, el de l'autoformació i l'educació, ha estat objecte de l'última sessió, amb més participació que mai. Les reflexions, elaborades i amanides, us les servim seguidament amb el desig que us facin profit i us animeu a cuinar-vos-les vosaltres mateixos.

D'uns anys ençà estem immersos en un procés accelerat de transferència o cessió a l'estat de la gestió d'uns serveis fonamentals abans patrimoni de la societat civil. A més de la manca d'iniciatives vàlides i coherents de la massa social i de la manca de solidaritat quotidiana entre la gent, una bona part d'aquest abandonisme és deguda a la tendència propel·lida per diferents corrents de l'autoanomenada esquerra. Segons aquestes, cal que l'estat acumuli més i més parcel·les de poder per facilitar el control social quan aquest sigui dominant (administrat, diuen) per ells. Segons Illich, les parcel·les més descaradament cedides són l'educació, la sanitat i els transports. Nosaltres, ara, ens dedicarem a l'anàlisi de la primera.

En el discurs del poder, a més a més del propi creixement (mitjançant l'augment de competències) i l'autoregeneració, figuren en lloc destacat la fragmentació i la institucionalització de la realitat. Segons la primera, un sistema complex i interdependent és trossejat i segregat, minvant-ne la cohesió i augmentant-ne la feblesa. Segons la segona, s'intensifica la relació poder-realitat, creant-se institucions estatals o paraestatals cada cop més especialitzades en aspectes més i més concrets de la societat. Com a exemples d'ambdós fenòmens, veiem per un costat la divisió de la gent en edats com més va més definides i aïllades en funció d'interessos de mercat, de tranquil·litat social, etc. (infants, adolescents, joves —sobretot—, adults, tercera edat...) i per una altra el sorgiment d'institucions la finalitat específica de les quals és el monopoli sobre l'educació. A partir d'aquí resta ordit el parany que representa la identificació d'escolarització amb educació, quedant aquesta última fixada a un període concret de la vida.

L'educació, però, com a procés d'enculturació, és a dir, d'aprenentatge dels mecanismes necessaris per poder funcionar més o menys anònimament dins la societat, com-

porta l'adquisició de coneixements instrumentals, destreses, pautes, hàbits, idees, creences, etc. que són assimilats en la relació quotidiana amb els altres, amb la resta de la societat. I des del moment en què aquesta va evolucionant i llençant nous reptes als seus membres, l'educació d'aquests és un procés que no pot quedar reduït a una etapa concreta de la vida. L'escola, per tant, no té, ni de bon tros, l'exclusiva de l'educació ni aquesta acaba amb l'edat escolar.

Vist això, ens plantejem quin paper juga l'escola dins la societat i, concretament, en l'educació. No podem oblidar que la societat és un entreforc ideològic, un equilibri (o, millor, desequilibri) dinàmic de forces sobreposades unes a les altres i oposades en necessitats i interessos, i que l'escola reflecteix d'alguna manera aquesta realitat. A mes, l'escola, com a institució, és controlada pel poder, sigui aquest predominantment polític o econòmic (escola pública) o bé ideològic, religiós, d'élite o també econòmic (escola privada). Des del moment, doncs, en què això succeeix, l'escola passa a ser una eina al servei de l'estat, és a dir, de l'immobilisme i de la perpetuació d'una determinada visió de la societat, mitjançant la qual es transmet a la totalitat de la massa social la corresponent ideologia. I aquest procés no té lloc directament, per mitjà dels continguts programats o de la major o menor «qualitat» d'ensenyament, sinó més subtilment a través de la interiorització de la massificació, la jerarquia, l'ordre, el joc prohibició/obligació, la fragmentació de la realitat en estudi i la pròpia institucionalització. Veiem, doncs, que l'escola reproduceix a escala el mateix discurs del poder.

A partir d'aquí se'ns fa patent la fal·làcia, àmpliament divulgada i promoguda per diferents sectors, que consisteix en oposar escola pública i escola privada. Les argumentacions a favor de l'una o de l'altra, en contra de l'altra o de l'una, a més de desca-

radament interessades i esfereïdorament simplistes, es perden en disquisicions formals sense tocar per a res els objectius primers de l'educació ni qüestionar en cap moment la institució escolar. Una lectura tan maniquea de l'escola no pot aportar cap solució efectiva des del moment que aquesta es planteja com el marc d'una lluita de i per al poder, negant als protagonistes directes de l'educació llur paper actiu en la projecció del procés. En aquest sentit cal transcendir els tòpics de la «qualitat» d'ensenyament: més que arrelada al medi, l'escola ha de germinar dins el medi; més que participativa, ha de ser feta a partir de la col·laboració de la gent directament implicada.

Tot i això, l'escola no només té una total acceptació social, sinó que també és considerada com la panacea de l'educació (per altra banda, manera fàcil d'eludir la responsabilitat extraescolar en aquesta matèria), com a eina de promoció social, com allò necessari per ser persona. Uns anys d'aparcament, un currículum més o menys acomplert i un títol bé valen la pena als ulls davant la qüestió escolar. Sembla, doncs, que l'escola compleix força bé les expectatives socials, modificant-les si cal: disposa els individus a saber respondre a les exigències immediates de la societat tal i com funciona en cada moment, a saber trobar un lloc dins aquesta, a acceptar les regles del joc o intentar canviar-les, mai a estripar la baralla. Així, si augmenta la població escolar que no assoleix els nivells de continguts previstos («fracàs escolar») o aquesta es revolta davant unes situacions absurdes i injustificables, el sistema escolar fa la funció de para-xocs, si cal modificant-se, alhora que resta indemne al sistema social; si l'atur dels joves augmenta desmesuradament, augmenten també els anys d'escolarització; si els escolars reben una instrucció insuficient, saben si més no que podran completar-la més endavant i aprenen que això és normal; si el lloc dins la societat està en funció del lloc de treball i aquest és cada cop més difícil d'aconseguir, l'atur passa a ser acceptat i institucionalitzat eliminant la marginació social directa per aquest motiu; si hi ha nanos sense escolaritzar, es demanen escoles, i si aquestes són cares, se'n demana la gratuïtat. I així anem fent. El que no fa l'escola és ajudar a transcendir el joc, a criticar, a construir, a capgirar res. Instrueix i educa mediocrement, no en funció d'un millorament humà: no transforma en adults els infants que li són lliurats.

Arribats a aquest punt ens apareix la idea d'adult, però no com habitualment l'entendem, lligada a la maduresa biològica (edat) o social (lloc dins la societat) i oposada a la idea de jove, històricament moderna, sinó sobretot lligada a la maduresa personal, la

qual pot venir definida per una colla de trets com són ara el predomini de la raó sobre l'instint i de l'ajut mutu sobre la insolidarietat, l'adquisició de responsabilitats no només envers els medis social i natural, sinó envers la totalitat del planeta com a organisme, cercant l'equilibri dinàmic tant d'aquest com personal, etc. Aquests trets, prou amplis per permetre'n una anàlisi aprofundida en un altre moment, es donen de fet en major o menor intensitat en cada persona i en cada moment, de la qual cosa podem deduir que el concepte d'adult és força relatiu. Així, podem afirmar que una persona, en un

sets, seminaris, etc.?

— completar una instrucció bàsica no fornida per l'escola?

— la recerca d'un títol de cara a una futura professionalització o a l'adquisició de prestigi?

— posar-se al dia en una temàtica concreta d'interès generalment professional?

— adquirir nocions en camps fins el moment més o menys desconeguts, per plaer, curiositat o de cara també a una futura professionalització?

— aprofundir en el coneixement d'aspectes de la realitat o d'un mateix?

— doncs tots aquests, i més...

Aquests aprenentatges formalitzats tenen lloc sobretot en entitats mercantilistes sorgides com bolets arran de la creixent demanda social de coneixements, de desig de posseir saber, en definitiva de *tenir*. Però aquest procés d'aprenentatge es du a terme mitjançant una determinada relació amb més gent i, vulguis no vulguis, també comporta d'alguna manera una certa educació, tot i que no sigui aquest l'objectiu prioritari ni, en molts casos, tan sols un objectiu.

Potser ja estem en condicions d'afirmar que l'educació és un *continuum* que es desenvolupa al llarg de tota la vida, malgrat que amb diferent intensitat segons el moment. Passa que, en donar-se sovint d'una manera imprevista i inconscient, l'educació entre la gent gran és un procés incontrolat i, per tant, a mercè de les influències socials més intenses les quals acostumen a coincidir amb les més contraproduents. Caldria, doncs, que l'educació com a objectiu prioritari estés present en tot procés d'aprenentatge, fos en l'edat que fos. Paral·lelament, també caldria despertar una inquietud col·lectiva que dugués a l'educació permanent conscient. I en aquest procés, tant com la institucionalització, cal defugir la privatització mercantilista, no podent relegar-se a unes entitats especialitzades (acadèmies, centres d'estudi, etc.) i deslligades de la realitat. Només un procés d'aprenentatge fet en grup amb un objectiu immediat d'abast social pot tenir com a conseqüència una educació positiva. En aquest sentit, cal potenciar uns marcs de relació (en entitats de base de la societat civil) que afavoreixin la inserció dels aprenentatges dins una dinàmica col·lectiva de maduració.

Tot plegat, porta a reivindicar la societat com a mitjà per excel·lència de l'educació personal, a través de les agrupacions voluntàries entorn d'objectius concrets. Aquest concepte de «societat educativa» és el que cal recuperar, en el camí de l'ésser, enfront dels aprenentatges aparentment asèptics en mans de les institucions estatals i les entitats mercantilistes.

moment de la seva vida, participa més o menys dels trets definitoris de l'estat adult, però no podem fer-ho tan categòricament respecte a si una persona és o no adulta.

Reprenent ara el tema deixat abans, podem veure la qüestió de l'educació formalitzada entre la gent anomenada sovint i massa lleugerament adulta: educació permanent, formació d'adults, reciclatge, etc. En aquest cas, l'educació passa a un segon pla, ja que les persones «grans» ens considerem educades i més aviat cerquem una instrucció asèptica. Però, quins motius menen la gent que ja no està en edat escolar a fer cursos, cur-

PÀMIES, Sergi

T'hauria de caure la cara de vergonya
 Quaderns Crema, Mínima de butxaca, 21
 Barcelona 1986. 148 pàgines

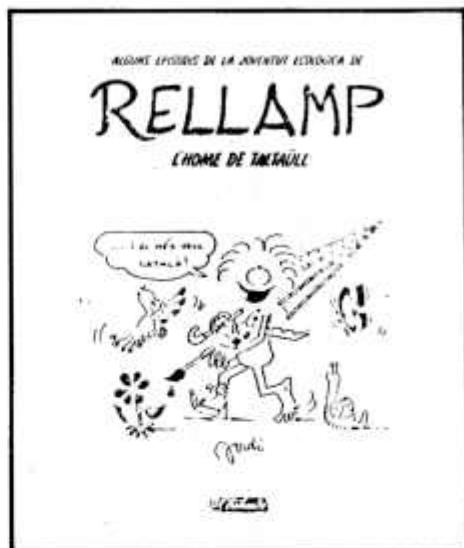
Sergi Pàmies va néixer a París el 1960. Fins els onze anys va viure a Gennevilliers, que aleshores era una ciutat que tocava París, tenia alcalde comunista, un conservatori de música, un equip de futbol i una població mesclada de francesos, àrabs, portuguesos i espanyols. El 1971 va arribar a Barcelona, on exercí d'estudiant no gaire brillant. Amb esforç i un estricte sentit de la puntualitat, ha arribat a ser oficial de primera administratiu. Aquest és el seu primer llibre.

És un llibre de contes distret, realista i amb qualitat, amb aquesta qualitat que desitgem i esperem per als novel·listes més joves que escriuen en la nostra llengua. Amb un llenguatge àgil i un bon ritme, el llibre et passa per les mans i, quan te n'adones, ja l'has acabat.

Ens diu l'editorial que: «*T'hauria de caure la cara de vergonya* és un recull de setze contes. En la seva realització han intervingut per ordre d'aparició: un paquet de paper blanc Din A4 Galgo; una estilogràfica Sheffer de les barates; tinta negra; una màquina d'escriure Òptima, el diccionari Alcover-Moll i estris de menys importància. Hi han col·laborat desinteressadament actors que fan: de vell que lloga records; de caixer automàtic moralista; de borratxo que no pot deixar de beure; de fetus que no vol néixer; de guitarrista jubilat; de dona famèlica; de predicador malalt; de poeta imbècil; de banquer amb problemes de consciència; d'hos-tessa ninfòmana; de director de cinema polonès i de iogurt amb premi.

DUNYAC, Jordi

Rellamp —l'home de Taltaüll—
 Llibres del Trabucaire, Còmics
 Perpinyà 1985. 84 pàgines.

Sempre és una bona notícia descobrir iniciatives culturals. Tanmateix, el fet que siguin protagonitzades per gent de la Catalunya Nord és, si més no, molt reconfortant. **LLIBRES DEL TRABUCAIRE** és una realitat editorial que es concreta en la publicació d'un nodrit nombre de llibres.

Avui us en volem presentar un. Es tracta d'un llibre de còmics sobre l'home de Taltaüll, en **RELLAMP**, «l'heroi del país de l'home més vell d'Europa». Es tracta d'una contribució més al desenvolupament, enriquiment i extensió del català que vol viure en tots els suports i canals de difusió.

Deixeu-vos sorprendre girant cada pàgina i entreu de la mà d'en Jordi, en el món de **RELLAMP**.

El seu autor, en Jordi DUNYAC (Perpinyà 1940) és de la Catalunya Nord. La seva contribució al món de la historietta gràfica ve de lluny, participant en diferents encontres i certàmens d'aquesta especialitat.

Ha col·laborat en diferents diaris i publicacions de la Catalunya Nord.

Un dels plats forts de VIA FORA! sempre ha estat la traducció d'articles d'altres revistes germanes internacionals, particularment afins a la temàtica dels moviments alternatius, la no violència, la cultura popular, etc. Sempre són molts els articles que se'ns queden al pap; sovint, la reduïda dimensió de la nostra revista n'és la causa, altres cops, la por de resultar excessivament especialitzats...

Des d'ara anirem publicant, agrupades temàticament, les recensions de tots aquells articles que, malgrat que no apareixeran al VIA FORA! us els podem servir en versió original o traducció catalana fotocopiada. D'aquesta forma, el potencial d'informació d'aquesta publicació augmentarà considerablement per a tots vosaltres. Només cal que ens feu arribar la comanda d'articles del vostre interès i, en un temps prudencial, us els servirem a casa vostra per correu, a canvi del preu de les fotocòpies i el franqueig postal. Bon profit!

MOVIMENTS COOPERATIU

- 7.— Françoise NACHTERGAELE: *Les cooperatives de producció i de treball a Itàlia*. Publicat a «Alternatives Wallonnes», núm. 41. Bèlgica, 15 de maig 1986. Llengua original: francès.

Una visió panoràmica del moviment cooperatiu italià: l'organització del sector cooperatiu, la normativa de les cooperatives de producció i de treball i els diversos dispositius legals despleats a fi de promocionar i desenvolupar el sector cooperatiu.

- 8.— Geneviève DURANT: *Les propostes de modificacions de la llei de societats cooperatives*.

Publicat a «Alternatives Wallonnes», núm. 42. Bèlgica, 15 de juny 1986. Llengua original: francès.

Un utilíssim estudi comparat de la legislació sobre cooperativisme al Quebec, França, Itàlia, Espanya i Bèlgica, abordant aspectes tals com la definició d'una societat cooperativa, la promoció de la participació, la responsabilitat dels socis, l'estatut dels treballadors, els mecanismes de finançament, etc.

- 9.— *El centre d'acollida «Foyer» a Molenbeek*.

Publicat a «Alternatives Wallonnes», núm. 42. Bèlgica, 15 de juny 1986. Llengua original: francès.

Un exemple interessant de centre d'acollida de treballadors turcs i nord-africans que van a treballar a Brussel·les. Sobretot, és exemplar l'equilibri entre el treball de formació i d'educació, integració comunitària i recerca de sortides laborals mitjançant petites cooperatives de treball.

- 10.— Patricia WASTIAU: *Les cooperatives al servei de la lluita per l'alliberament del poble salvadorenc*.

Publicat a «Alternatives Wallonnes», núm. 42. Bèlgica, 15 de juny 1986. Llengua original: francès.

Crònica de la realització de dos projectes cooperatius a les zones alliberades de El Salvador, amb el concurs de bona part del moviment cooperatiu europeu: un projecte de cooperativa per a la producció d'aliments de base i un projecte de cooperativa per a la construcció d'una fleca i la posterior elaboració, distribució i venda del pa.

- 11.— Leslaw A. PAGA: *Respostes a la crisi polonesa. L'ajut mutu dels consumidors: una adaptació o un repte?*

Publicat a «IFDA Dossier» núm. 53. Suïssa, maig/juny 1986. Llengua original: anglès.

Com a resultat de l'anàlisi del comportament de la societat polonesa durant la crisi dels anys 1980/85, l'autor creu observar un veritable procés d'auto-organització social. A la primera part es fa una anàlisi del moment econòmic. En segon lloc, es descriu l'aparició de grups informals d'ajut mutu, per acabar formulant el paper d'aquests grups en una nova forma d'organització social.

- 12.— Eric LEE: *La profecia de Trotsky i l'experiència dels kibbutz*.

Publicat al butlletí del «Kibbutz-International Federation Communes Desk». Israel, abril 1985. Llengua original: anglès.

Una insòlita confrontació entre el pensament econòmic de Trotsky i l'estructura dels kibbutz, sovint qüestionada des dels supòsits teòrics del socialisme. Són els kibbutz experiències viables de socialisme real en petites comunitats?

ECONOMIA

6. VOLONTEUROPE. *Línies d'Acció Conjunta*. Comitè de Protecció de l'Acció del Voluntariat en els Països de la Comunitat Econòmica Europea. Holanda, març 1986. Llengua original: anglès.

Es tracta de la declaració de principis i les línies d'actuació d'aquest comitè de recolzament del voluntariat, nascut als voltants de l'any 1980. Què és, com va començar, quines són les seves activitats, publicacions, recerques, estratègies d'intervenció en la realitat, model d'organització funcional i econòmica...

7. Liebje HOEKENDLIJK. *A l'entorn del treball voluntari*. Publicat a «Els voluntaris i l'Estat Providència», núm. 4 de la publicació periòdica de Volonteurope. Holanda, 1986. Llengua original: francès.

Article del secretari de Volonteurope que revisa el significat de l'acció voluntària i el tipus d'organitzacions del voluntariat a Gran Bretanya, Holanda, Dinamarca, Alemanya, França, Bèlgica i Itàlia. És particularment interessant l'esquema final que, sota el títol de «Diversos tipus d'organitzacions que treballen amb el voluntariat» fa una tipologia molt acurada del treball voluntari, contemplant camps de treball, tipus d'organització, iniciatives concretes i actituds dels poders públics vers els moviments voluntaris.

ECOLOGISME

4. Massimo ILARI-Tiziana URBINATI. *És possible una alimentació d'emergència? Tot allò que haguéssiu volgut saber sobre els aliments després del núvol de Txernobil i ningú no us ha gosat mai dir*. Publicat a «AAM. Terra Nuova», núm. 29. Itàlia, setembre/octubre 1986. Llengua original: italià.

Com el títol de l'article —força explícit— indica, es tracta d'un estudi de la radiactivitat en els aliments. Quin són els mecanismes de la radiació, els principals elements radiactius i llurs efectes en l'organisme humà, la presència d'aquests elements en els diversos aliments, l'estat dels diversos aliments i productes nuclears després de la tragèdia de Txernobil i, finalment, alguns consells per prevenir la contaminació radioactiva a través dels productes ingerits menjant, bevent, fumant, etc.

MOVIMENTS ALTERNATIU

3. *Una comunitat de comunitats*. Publicat a «Comunidad», núm. 53/54. Estocolm, juliol/agost 1986. Llengua original: castellà. Interessant article sobre la Federation of Egalitarian Communities, que aplega vuit comunitats al llarg dels Estats Units. Es defensa la necessitat d'anar articulant estructures de cooperació i intercanvi entre comunitats, com a pas fonamental per al seu enfortiment i supervivència. A més de la declaració de principis i intencions de la FEC, hi podem trobar un petit informe amb l'adreça postal, la petita història i els aspectes més significatius del funcionament de cadascuna de les vuit comunitats que formen la FEC.

CRÍTICA RADICAL

1. Miguel A. CASILLAS ALVARADO-Alicibiades PAPACOSTAS CASANOVA. *El paper de l'escola en la vida quotidiana*. Publicat a «Comunidad», núm. 53/54. Estocolm, juliol/agost 1986. Llengua original: castellà.

S'analitza en aquest assaig el paper fonamental de la institució escolar com a mecanisme legitimador de dos dels processos fonamentals de la societat actual: el procés de maduració/socialització de l'individu i el paper de l'escola en la construcció d'un món de significats. El doble paper de l'escola, causa i efecte d'aquests dos processos bàsics d'inseriment social de l'individu fa pensar, en un segon moment, en la funció primordial que haurà de tenir l'escola en la construcció d'una societat nova i diferent, marcada per la desaparició d'aquesta univocitat actualment inevitable.

2. Ivan ILLICH. *Cap a una història de les necessitats*. Publicat a «Comunidad», núm. 53/54. Estocolm, juliol/agost 1986. Llengua original: castellà.

La societat de consum genera una nova mena de pobresa. Aquella que s'esdevé per la insatisfacció que el «tenir» provoca. Paradoxalment, els bits i els watts —diu Ivan Illich— en ésser empaquetats com a mercaderia produïda massivament en quantitats superiors a un umbral determinat constitueixen, indefectiblement, una riquesa empobridora. Aquesta pobresa modernitzada, aquesta nova misèria pot generar, tanmateix, comunitats, grups, etc., que siguin capaços d'analitzar i ridiculitzar sistemàticament les «necessitats», els «problemes» i les «solucions» dissenyades per a ells per part dels tècnics professionals.

UNIVERSITAT INTERNACIONAL DE LA PAU DE SANT CUGAT DEL VALLÈS

Del 20 al 27 de juliol d'enguany es va celebrar a Sant Cugat del Vallès, per tercer any consecutiu, la Universitat Internacional per la Pau, el rector i director de la qual són Adolfo Pérez Esquivel, Premi Nobel de la Pau, i Frederic Roda, respectivament. L'organització, a càrrec de l'Ajuntament de Sant Cugat, amb un pressupost de deu milions de pessetes, patrocinats pel «Ministerio de Educación y Ciencia», «Ministerio de Cultura», Diputació de Barcelona, Corporació Metropolitana de Barcelona i el mateix Ajuntament de Sant Cugat, ha elaborat una proposta de treball que aplega només unes 150 persones, la majoria de les quals eren de la resta de la península. En canvi, la major part de les associacions del nostre país que treballen per la pau i el desarmament no hi van assistir. El motiu principal d'aquesta absència sembla que ha estat el fet que no es veuen massa clar el paper i els objectius d'aquesta Universitat. Publiquem l'opinió d'un participant i membre de la Comissió de Temes i d'un representant del Col·lectiu per la Pau i el Desarmament de Sant Cugat.

INHIBICIÓ, DESCONFIANÇA O REPTE?

Martí Olivella

Poc o molt estem al corrent que des de fa tres estius, a Sant Cugat se celebra la «Universitat Internacional de la Pau». Entre aquest rimbombant nom, les informacions dels diaris i els «rumors emmerda-ho tot» corren tota mena de versions i contraversions per a tots els gustos. Breument diré la meua, després d'haver-hi assistit els tres anys.

La Universitat de la Pau és filla d'un *ménage a trois* quasi fortuït, aparentment contradictori però, de moment, constant i palpable durant tres anys. Frederic Roda, en motiu de concedir-se el Memorial Joan XXIII a Adolfo Pérez Esquivel, parla del projecte de la Universitat de la Pau amb l'Oriol Nicolau, alcalde de Sant Cugat. I heus ací que, possiblement per diferents motius, s'engresquen tots tres a realitzar el projecte. L'Adolfo com a rector de la Universitat de la Pau li dona ressò internacional; a ell, li serveix com a plataforma d'estudis i propostes per aprofundir en les lluites en què participa arreu del món i, especialment, com a coordinador del «Servicio Paz y Justicia de América Latina» (SERPAJ). En Frederic com a director de la Universitat s'encarrega de la posta en escena: temes, professors, contactes, organització... realitza, possiblement, un antic anhel que li permet anar més enllà de la tasca portada a terme per l'Institut de Polemologia Victor Seix. L'Oriol

pren la responsabilitat del finançament cercant aportacions de totes les institucions públiques que hi vulguin col·laborar. El primer any hi són totes (Generalitat, Diputació, Corporació Metropolitana, Ajuntament de Sant Cugat i els Ministeris de Cultura i d'Educació i Ciència). Els següents anys la Generalitat abandona (!).

A partir d'aquesta petita referència històrico-biogràfica intentaré, quasi sota forma telegràfica, de donar algunes impressions, valoracions i suggeriments.

Quan fa 12 anys em movia, amb alguns d'altres, iniciant la lluita per l'objecció de consciència a la «mili», estudiant i intentant practicar accions i propostes no-violentes... somniàvem en una Universitat de la Pau que ens permetés de formar-nos i aprofundir en les accions que dúiem i altres que es podien emprendre. Avui, a la Universitat de Sant Cugat quasi no hi ha representació dels grups pacifistes, no-violents i antimilitaristes. Per què? Hi ha beques per a qui les necessita. Si els temes que es tracten no interessen, cada any els assistents en proposen de nous. Si la metodologia és una «pallissa», cada any es va millorant amb la col·laboració de nova gent que s'incorpora a l'equip organitzador.

La manipulació politico-partidista és l'objecció per a molts: renta-cara socialista, recapta-socis d'Izquierda Unida, vedettisme

personal d'alguns organitzadors, submari del ministeri de Defensa, folklorisme de sectes... La meua experiència és que hi pot haver tot això i moltes coses més. Però cap d'elles està sola. Una universitat és lloc de diàleg i de confrontació d'idees i propostes. Només així és esgrecadora i creativa. És molt fàcil veure fantasmes... sobretot des de lluny, des de la platja, llegint les manipulades i inexactes notícies, entrevistes i comentaris dels diaris.

En aquests anys la Universitat de la Pau ha tingut errors (ha treballat la imatge i ha suscitat poc la participació dels grups de base; va demanar el primer any l'assistència de «patums pacifistes» per donar-li empena i després en van venir poques; les beques no sempre arriben a qui les necessita...).

Per a la quarta edició les coses poden anar millor: hi haurà la claredat jurídica que permetrà a l'equip organitzador actuar amb més possibilitats, sempre una mica penjat

per temes de finançament; es farà un segon curs «Pau i Conflictes» d'iniciació i un primer curs més especialitzat; es continuaran els tallers pràctics i els seminaris d'experts sobre temes concrets...

Més enllà del programa d'activitats i de la metodologia, allò que per a mi també té d'engrescador és la possibilitat de contactar amb persones i grups d'arreu, fer amistats amb desconeguts i amb «enemics estereotipats» (militars, polítics,...) i, per als qui es queden a dormir al Centre Borja, viure la festa i el joc com a contrapunts estiuencs al debat i a la discussió diürna.

Per a qui encara desconfia, el repto per al proper estiu a trobar-nos-hi.

Marti Olivella és membre del Centre d'Estudis Joan Bardina.

LA U.I.P.: CRÍTQUES I SUGGERIMENTS

Quim Sicília

Vinculat al Moviment per la Pau a través d'un petit col·lectiu a Sant Cugat del Vallès, se m'ha demanat que faci un article sobre els cursets d'estiu i el tarannà de la Universitat Internacional de la Pau.

En aquest escrit voldria incidir en algunes crítiques de mètode i aportar alguns suggeriments, tot tenint en compte que alguna d'aquestes reflexions han estat aportades als organitzadors, dinamitzadors i finançadors, en aquests tres anys de funcionament pel Col·lectiu o bé per veïns del poble.

La UIP neix, o millor dit, es comença a gestar com a conseqüència d'una confluència d'elements que possibiliten en aquells moments a l'Estat espanyol que el tema de la Pau i el Desarmament ompli de notícies els diaris i passi a ésser un tema de certa preocupació popular i també de «certa moda».

— Crisi dels missils a Europa i política freda de relacions internacionals entre les dues superpotències, la URSS i els EE.UU.

— Revifalla il·lusionalista i engrescadora d'un moviment popular: «Die Grünen» o els Verds alemanys i del END, Coordinadora dels diferents moviments anti-nuclears a Europa.

— A l'Estat espanyol esclata el tema de la neutralitat, Referèndum OTAN, programa FACA i la llei sobre l'Objecció de Consciència.

Tot això i segurament d'altres coses que em descuido, forcen a crear i donar lloc a tot un seguit de situacions que, algunes des del «poder», són aprofitades, dinamitzades i finançades a fi i efecte de tendir, si més no, a un control polític i de marketing de la nova situació político-social que s'estava donant. Amb això no vull dir que tot el que es financia institucionalment sigui forçosament manipulable, però és ben cert que en aquells moments en aquest terreny es varen donar casos sorprenents i lògics des d'un punt de vista estratègic-polític.

Tornant a la UIP, jo diria que tot això que he esmentat acompanyat del projecte aportat per l'Institut Víctor Seix de Polemologia i el recolzament del premi Nobel de la Pau 1980, Adolfo Pérez Esquivel amb ocasió d'una visita al nostre país, l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès pren en un Ple Extraordinari la decisió, el 20 d'octubre de 1983, d'acollir la idea i el projecte presentat. L'organització corria a càrrec del propi Ajunta-

ment i el patrimoni fou a càrrec del Ministeri de Cultura, Ministerio de Educación y Ciencia, Diputació de Barcelona, Corporació Metropolitana de Barcelona, Ajuntament de Sant Cugat, i, amb menys il·lusió la Generalitat de Catalunya; també es crea un Consell Assessor de temes, format per persones pertanyents al Moviment per la Pau i entitats com Justícia i Pau, Fundació per la Pau, Pax Christi, etc.

La UIP es configura com una escola d'estiu amb tot un seguit ampli de temes sobre Pau i Conflictes donats per especialistes internacionals, estatals i nacionals. Tot just finalitzada aquesta tercera edició és un bon moment per a fer-ne una valoració per veure el que al meu parer han estat errors criticables i també alguns canvis si més no encertats.

Com a coses criticables es podria dir que es dona molta informació però molt poca formació, una Universitat de la Pau té l'obligació d'**educar per la pau**, cal que hi hagi un guió que uneixi, que integri, que provoqui síntesi, que qüestionï i que ens qüestionï, que globalitzi i que matisi, que ens ensenyi que la pau no té limitacions, que en tots els camps pot influir, dinamitzar, reciclar, que es parli de missils si es vol, però que engendri un nou canvi de consciència.

Com diu el preàmbul de la Constitució de la UNESCO: «*Puix que les guerres neixen a la ment dels homes, és a la ment dels homes on hom ha d'alçar els baluards de la pau.*»

No costa tants milions de pessetes fer-ho així, en canvi, en costa molt més fer-ho de l'altra manera i després, en acabar, només queden alguns apunts i poca cosa més. Jo conec, ja que hi he estat com a col·laborador, les entitats i persones que formen l'equip assessor i estic segur que voldrien que així fos, a l'igual que puc dir que a la junta de govern de l'Ajuntament de Sant Cugat, en aquest cas el partit dels Socialistes de Catalunya, no els ha reportat cap rendibilitat política la UIP i que tampoc han tin-

gut intencions manipuladores en els temes, però és cert que no s'ha enfocat amb una elevada dosi d'humilitat i que tots aquests fets i l'aggravant de no implicar la llengua catalana a un nivell important d'expressió en els col·loquis, varen produir alguns incidents quasi resoltos en aquesta darrera edició. Tot i així, tinc entès que la UIP va camí de transformar-se en Fundació i emancipar-se en el possible d'alguns mecanismes que condicionaven el funcionament.

Possiblement hi ha dues fórmules, una bona i l'altra regular, de fer néixer institucions, associacions o el que calgui. Tot i tenint en compte les dificultats que poden existir en una universitat d'estiu, on l'espai entre cursos és d'un any, penso que seria molt més ric i efectiu començar des de baix, 1r. què ha d'ésser una Universitat de la Pau? 2. A quines persones ha d'anar dirigida? escoles, BUP i FP, universitaris, treballadors, «polítics», «militars», activistes de la pau, especialistes i proud, etc., 3r. guió (cordó umbilical) i contingts, treballant més en la formació que la informació, 4t. catalanitzar la UIP; ha d'ésser també concebuda com a instrument de normalització i, alhora internacionalitzar-la, 5è. pensar en un finançament mixt, públic, privat i dels assistents, i 6è., és molt important donar «ànima» a tota cosa o acció que vulgui tendir vers una millora espiritual de la humanitat.

«Les papallones, les abelles, els ocells, els cucs, s'acosten per gaudir de l'olor que desprenen aquells jardins "amb ànima", llaurats per l'home; en canvi, aquells que són buits d'animalets, és perquè les flors, que potser fins i tot són més grans que les de l'altre jardí, han estat plantades amb unes llavors inadequades.»

Quim Sicília és membre del Col·lectiu per la Pau de Sant Cugat del Vallès i secretari de Pax Christi.

CONVERSA AMB JORDI VILA-ABADAL

*La fidelitat a la seva consciència ha obligat, més d'una vegada, a Jordi Vila-Abadal a deixar allò que havia emprès amb convicció, i a seguir endavant. De sempre li ha interessat la plena realització de la persona humana. Ja en un article, *Amor i castedat*, publicat l'any 1962 a la revista «Qüestions de vida cristiana», parlava d'aquest tema. Aquest article va escandalitzar molta gent anomenada catòlica. Avui dia, els seus articles i llibres, concretament, *La drogació, joventut i droga* i *A tu, la seva mare*, continuen sent agudíssims i no poden deixar indiferent ningú. Nosaltres li agraïm la seva actitud perquè cada vegada queden menys persones de la seva generació i amb la seva trajectòria que s'atreveixen a plantar car als qui tenen poder.*

Em rep al despatx on ara treballa com a assessor i Cap d'Estudis del Servei de Joventut de la Diputació de Barcelona. Li dic que té una veu amb una modulació que em recorda en Jaume Arnella i el mateix Sisa, se n'estranya i em comenta que a Montserrat tenia fama de desafinar. M'agrada fer parlar un home la professió del qual és escoltar, i engegum el cassette.

— *Encara que queda molt lluny, parla'm una mica de quina mena de família i d'escola vas tenir?*

— Tant la família com l'escola eren ideals. De la meua família mai no n'he tingut cap sentiment de sentir-m'hi malament, ni mai n'he sentit queixós, no diré que estigui orgullós d'haver-hi pertangut, perquè això fóra una estupidesa, però sí que puc dir que m'he sentit content de ser-ne. L'escola també era una escola ideal perquè era de les poques escoles actives que existien abans de la guerra; es deia Blanquerna. Era l'escola per antonomàsia, i l'ambient era molt bo i els companys vivíem satisfets de tenir aquella escola. Aleshores ens semblava ideal. Ara veus que potser no ho era tant, però aleshores ens hi sentíem, en general, molt bé.

— *Als 20 anys deixes medicina i entres a Montserrat. Què et va empenyer a fer aquest pas?*

— Jo sempre he estat un home molt religiós i això de creure en Déu sempre m'ha atret. Jo era un noi molt bèstia i molt entremaliat, a casa em barallava amb els germans i a l'escola em portava tan malament com podia, però en canvi creia en Déu i era religiós. Cap als 17 anys vaig pensar que la cosa més important era viure el cristianisme amb tota la seva profunditat. Vaig dir-me «jo vull ser cristià a fons», i em vaig trobar que no sabia com fer-ho perquè tots els companys que volien ser cristians i que s'ho preniau seriosament acabaven fent-se capellans, jesuïtes o frares i a mi això em repugnava perquè veia que ser capellà o religiós era fer una cosa estranya, que era fer-se diferent de l'altra gent i jo creia que ser cristià havia de ser compatible amb ser humà. Finalment veient

que sol no podia fer res, vaig triar els religiosos que em feien menys repugnància, i els que me'n feien menys eren els de Montserrat perquè eren bastant humans i perquè basaven la vida religiosa en la litúrgia, i a mi això m'agradava molt.

Cap a l'any 65, per intervenció de Roma, juntament amb d'altres sis monjos, el fan fora, l'exilien. El motiu: «nosaltres érem una gent que volíem una renovació monàstica que consistia bàsicament en la humanització interna i en l'apropament al poble. Era l'època del Concili, de l'aggiornamento. Demanàvem crear una comunitat reduïda de monjos més a l'abast de les relacions humanes, i crear-les en un barri d'una ciutat on ens guanyéssim la vida i estiguéssim més a prop de la gent». I aquestes idees van agradar poc o no gens, i com que a més va coincidir que els que les tenien estaven a favor de l'Abat Escarré, els van expulsar i els van enviar a l'exili.

La majoria d'expulsats es pogueren reunir a Cuixà i crearen una comunitat reduïda de monjos. «una comunitat gairebé ideal. Ens enteníem molt entre nosaltres i, d'altra banda, en aquell moment aquí al nostre país hi havia molt moviment i com que nosaltres estàvem a prop de la frontera la gent passava a veure'ns, a reunir-s'hi per fer política i coses d'aquestes. Els dos anys de Cuixà van ser una gran experiència.»

— *I quan havies aconseguit la comunitat ideal, la deixes. Per què?*

— Vaig adonar-me que havia de ser fidel a la meua consciència abans que tot, i vaig començar a pensar que això de ser sacerdot no funcionava perquè no podia ser una persona crítica amb l'església i al mateix temps

representar-la. Després vaig arribar a la idea que en el cristianisme no es pot entendre que hi hagi unes persones superiors a les altres, i que per tant els sacerdots no s'entenen com a element diferenciats i superior als altres. I amb allò d'anar perfilant cada cop més les idees dius, «si Déu és transcendent vol dir que no és assequible, i si no és assequible no pot ser participat, i si no pot ser participat no pot existir el món sobrenatural, i si no existeix el món sobrenatural tampoc han d'existir els sacerdots que són els administradors d'aquest món sobrenatural», i va ser quan vaig plegar perquè pensava que no podia continuar.

Torna al Principat de Catalunya, acaba la carrera de medicina i s'especialitza en medicina interna i psiquiatria. És treballant a la Clínica Mental de Santa Coloma que entra en contacte amb el fenomen de les toxicomanies, «vaig veure que estaven apareixent uns fenòmens nous, que fins llavors no existien, vaig conèixer heroïnòmans i vaig pensar que això era una cosa diferent i que afectava molt especialment els joves i que devia tenir un significat important de cara als joves». Amb el responsable del Servei d'Alcoholisme i Toxicomania del Mental de Santa Coloma funden amb moltes peripècies i entrebancs el primer centre català d'atenció als toxicòmans no alcohòlics: Servei de Prevenció, Orientació i Teràpia per a Toxicòmans (SPOTT), Centre que depèn de la Diputació.

— Quina va ser la vostra proposta de treball a SPOTT?

— Vèiem important posar en marxa una comunitat terapèutica. N'havíem vist a França, ens havien agradat i ens semblava possible, però vam trobar molt oposició per part de la Diputació, i com que no s'hi volien arriscar gens ni mica, els vam proposar de fer un assaig de comunitat a casa meua, a Vidrà. I vam fer una comunitat terapèutica durant sis mesos i va anar bé. Però quan vam acabar l'experiència la Diputació no en va voler saber res de res de l'experiència positiva. Llavors, gràcies a una associació benèvola (l'ATT) es va poder mantenir la comunitat de Vidrà, primerament, i després es va crear una altra comunitat a Torelló (La Fàbrega) que és la que funciona actualment i molt bé.

— Per què les Institucions no afronten o no afronten prou bé el problema de la droga?

— Els problemes juvenils estan molt lligats als problemes socials i això és una cosa que no es pot abordar amb una mentalitat purament medicalista o policíaca, sinó que cal abordar-ho amb una visió psico-social, i això no es fa o no interessa fer-ho perquè significa posar en qüestió la societat que elles representen. Primer de tot les institucions no fan gairebé res perquè l'estat que és

la institució per antonomàsia, és responsable del fet que hi hagi comerç de droga. Amb això vull dir que tenen una mala consciència enorme perquè saben que si es volgués es podria tallar. D'altra banda tampoc no saben massa com fer-ho perquè és un tractament molt difícil, no hi ha solucions que siguin clares i no saben gaire com posar-s'hi perquè mentre no hi hagi un canvi de model social no hi ha solucions. El problema de la toxicomania juvenil no és un mal en sí, és un símptoma del mal estat de la societat, que es manifesta en la seva posició més sensible que és la gent jove. Un altre símptoma és l'adhesió a les sectes o el fracàs escolar o el «passotisme» o el parasitisme juvenil dins de la família, etc., etc. A més les solucions que hi ha de moment, són cares, són solucions en les quals gairebé s'ha de destinar una persona per cada toxicòman... A més a més, com més toxicòmans i com més delinqüents hi hagi, millor per a ells, perquè així més policia poden tenir i més en justifiquen la seva existència. Però sobretot, si hi ha toxicòmans, la societat té un boc emissor a qui carregar les culpes del malestar social i quedar-se amb la consciència tranquil·la.

— Quina és la situació actual dels joves en el nostre país?

— La situació dels joves en les societats judeo-cristianes del primer i segon mons és fracament patògena perquè és una profunda contradicció. D'una banda se'ls ha acos-

tumat des que han nascut a un consumisme total i se'ls ha aviciat en tots sentits i d'altra banda es troben rebutjats quan són joves per aviciats i inútils. A més, el col·lectiu jove cada dia té més consciència d'existir com a tal, però al mateix temps té consciència que és una nosa perquè la societat el rebutja malgrat que l'afalagui aparentment, i no li deixa lloc: ni ideal, ni moral, ni polític, ni laboral, ni físic tan sols (per això els joves s'han de trobar cada cop més al carrer, les places, els bars, etc.). La joventut, doncs, es troba vivint amb una contradicció existencial i sense cap perspectiva de futur, amenaçat sempre pel conflicte nuclear. Tot això és causa de la dissocialitat creixent dels joves i les seves manifestacions com la toxicomania, les sectes, la delinqüència, el fracàs escolar, etc.

— *Tant en articles que fas a periòdics, com en els llibres La drogació... i A tu, la seva mare, fas una crítica a la societat. Qui és la societat i com quedarien repartits els graus de responsabilitat?*

— La societat, dic en aquests llibres, som tots, però és clar que en aquest «tots» hi ha qui té més o menys responsabilitats perquè hi ha qui domina més o menys la situació. Crec que aquests que dominen més la situació són els més responsables que la societat prengui una direcció o en prengui una altra. Aquests són bàsicament allò que en diem els poders fàctics, són els poders econòmics, els poders polítics, els militars i potser també els ideològics. Aquests són principalment els responsables de tal com està aquesta societat, encara que quan dic que tots som responsables, jo crec que sí que en som, almenys en tant que no posem en dubte aquesta societat i en tant que no intentem contrarestar amb la mesura de les nostres forces l'enfocament que porta. Si no intentem modificar aquest camí, canviar-ne el rumb, doncs bé, crec que sí que som responsables de la societat i de tal com funciona.

— *Queda clar, em sembla, que els poders fàctics no tenen intenció de modificar la societat, de fer-la més humana. Davant d'aquesta realitat, quin és el paper que ens toca jugar als que la volem canviar i no tenim cap poder? o potser només ens queda la força de la passivitat: no tenir fills no col·laborar, crear petites reserves. Què en penses?*

— Penso que en definitiva el que no funciona és el model de societat, que és el de la societat opulenta o superopulenta. L'encall d'aquest model és el que converteix cada cop més la comunitat humana en una comunitat dual: per un cantó els que consumeixen opulència i per l'altre els que es fan consumir. Aquests són els marginats i entre ells cada cop hi ha més joves.

Si no es canvia l'enfocament de la societat, no s'aconseguirà cap model vàlid perquè

l'enfocament bàsic tant dels models capitalistes, neocapitalistes com dels marxistes i socialdemòcrates és fals, ja que pressuposa que el progrés és indefinit i que assegura el pa i la feina a tothom. I això és fals perquè ara el progrés cada cop deixa més gent sense feina i sense pa.

És necessari, doncs, trobar un altre model de societat i al model de societat opulenta oposar-li el model de societat solidària. Això a la pràctica vol dir que si el model opulent significa conrear el gegantisme urbanístic, apilonant la gent en immenses poblacions massificadores i deshumanitzadores, el model solidari suposa que la gent s'agrupi en comunitats urbano-rurals que siguin a escala humana, és a dir, on els nens puguin anar tranquil·lament pel carrer i on ningú no es vegi condemnat a la solitud (com passa ara en aquests deserts de persones que són les ciutats). Crec que mentre no es pugui transformar tant la societat, el que hem de fer és establir formes de solidaritat (que no cal que siguin precisament sindicats).

— *Sou conscient, la gent com ara tu, que heu rebut una formació sòlida que actualment a molta de la gent que ens movem intentant aportar la nostra manera de pensar i de fer, ens falta la vostra formació i que hi ha un buit entre vosaltres i nosaltres? Com podriem trobar la manera de donar-nos aquests valors diferents que tenim?*

— Això que dius tu em preocupa molt, fins el punt que amb uns amics hem pensat a veure si podem fer alguna cosa com ara reunir joves i posar-los en contacte amb gent que són d'unes generacions anteriors a l'època dels '60, o abans si cal. La gent de l'època clandestina, per la seva condició de clandestinitat, es posaven en contacte amb els seus anteriors i aquests els passaven els seus coneixements i així s'anaven formant, en canvi, la gent que ha vingut a la transició s'ha trobat sense res, s'han trobat amb la decepció dels anteriors i aquests decepció els ha deixat sense el mestratge possible i es troben molt desemparats quant a tots els aspectes de formació: històric, polític, literari, moral, etc. I això em preocupa molt i penso que seria molt interessant fer una mica aquest pont, lligar aquests dos estaments que encara existeixen en la nostra societat i poder-se posar més en relació perquè els més grans s'adonin més de la realitat dels joves i siguin capaços de comprendre'ls i es vitalitzin més amb el que pot aportar la realitat juvenil, i els joves puguin adquirir una sèrie de coses que tenen els altres i es puguin enriquir.

Ho deixem aquí, amb el desig de començar a posar maons per construir aquest pont.

Eulàlia Castanyes

The best language classes will go to London. Et les meilleures, à Paris.

La Generalitat de Catalunya atorgarà beques i ajuts perquè grups d'estudiants amb els seus professors puguin viatjar a diversos països europeus per completar estudis.

Si tens moltes coses a dir, aprofita bé les classes d'idiomes.

**Generalitat
de Catalunya**

Departament de la Presidència.
Acció Cívica.
Departament d'Ensenyament.

COMIAT

Ja no sé escriure; ja no sé escriure més.
La tinta m'empastifa els dits, les venes...
— He deixat al paper tota la sang.

¿On podré dir, on podré deixar dit, on podré inscriure
la polpa del fruit d'or sinó en el fruit,
la tempesta en la sang sinó en la sang,
l'arbre i el vent sinó en el vent d'un arbre?
¿On podré dir la mort sinó en la meua mort,
morint-me?
La resta són paraules...
Res no sabré ja escriure de millor.
Massa a prop de la vida visc.
Els morts se'm moren a dins
i jo visc en les coses.

Josep Palau i Fabre